

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU29

Våldsbrott och brottsoffer

Sammanfattning

Utskottet föreslår tre tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om våldsbrott och brottsoffer. Förslagen rör i korthet följande frågor:

- Rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra särskilt utsatta personer.
- En nationell plan för barnhusens verksamhet ska tas fram för att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett var i landet man bor.
- Det ska göras en bred kartläggning av sexualbrotten.

När det gäller tillkännagivandet om brott mot äldre finns en reservation (S, V, MP). Detsamma gäller tillkännagivandet om kartläggning av sexualbrotten (S, C, V, MP).

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbeten.

I betänkandet finns totalt 31 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och fyra särskilda yttranden (SD, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 130 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	11
Utskottets överväganden.....	12
Våldsbrott m.m.....	12
Människohandel m.m.....	24
Kontaktförbud.....	30
Skadestånd.....	36
Brottsoffer.....	43
Unga brottsoffer.....	51
Statistik.....	58
Motioner som bereds förenklat.....	61
Reservationer.....	62
1. Brott mot personer med funktionsnedsättning, punkt 2 (L).....	62
2. Brott mot äldre, punkt 3 (S, V, MP).....	63
3. Sekretessbrytande regel i offentlighets- och sekretesslagen, punkt 5 (M, C, KD, L).....	63
4. Skärpta straff för att motverka människohandel, punkt 8 (SD, KD).....	64
5. Polisens arbete mot människohandel m.m., punkt 9 (C).....	65
6. Nationell strategi mot människohandel, punkt 10 (L).....	65
7. Nationellt center för försvunna och utnyttjade barn, punkt 11 (L).....	66
8. Rättsväsendets arbete mot människohandel, punkt 12 (L).....	67
9. Kartläggning av sexuellt utnyttjande av barn mot ersättning, punkt 13 (L).....	67
10. Förenkla utfärdandet av kontaktförbud, punkt 14 (SD).....	68
11. Skärpt straff för överträdelser av kontaktförbud, punkt 15 (SD).....	69
12. Kontaktförbud med elektronisk övervakning efter avtjänat fängelsestraff, punkt 17 (SD).....	69
13. Ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning, punkt 18 (M, SD, KD).....	70
14. Skadeståndsnivåer, punkt 21 (M, SD, KD).....	70
15. Kränkingsersättning till anhöriga, punkt 22 (C).....	71
16. Implementering av brottsofferdirektivet, punkt 23 (V).....	72
17. Stärkt brottsofferperspektiv, punkt 25 (M, KD, L).....	73
18. Polisens återkoppling, punkt 26 (M, C, KD, L).....	73
19. Brottsoffer vid allvarliga brott, punkt 27 (M, C).....	74
20. Polisens brottsofferstödjande och brottsförebyggande arbete, punkt 28 (KD).....	74
21. Ökad trygghet för de som utsätts för våld i nära relation, punkt 29 (C).....	76
22. Brottsofferjourer, punkt 30 (M).....	77
23. Brottsofferjourer, punkt 30 (KD).....	78
24. Forskning kring brottsoffer, punkt 31 (KD).....	79
25. Utredning om barns specifika behov, punkt 35 (V).....	79
26. Sekretess som försvårar barnhusens verksamhet, punkt 36 (M, KD).....	80
27. Barn som bevittnar våld, punkt 38 (KD).....	80
28. Barn som bevittnar våld, punkt 38 (L).....	81
29. Kunskapslyft, punkt 39 (L).....	82

30. Kartläggning av sexualbrotten, punkt 40 (S, C, V, MP).....	82
31. Kartläggning av brottsligheten i skolorna, punkt 41 (M, KD, L).....	83
Särskilda yttranden	84
1. Ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning, punkt 18 (L).....	84
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 43 (SD)	84
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 43 (KD).....	84
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 43 (L).....	85
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	86
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	86
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	96

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Våldsbrott m.m.

1. Haverikommission

Riksdagen avslår motion
2019/20:98 av Ebba Hermansson (SD).

2. Brott mot personer med funktionsnedsättning

Riksdagen avslår motion
2019/20:2742 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 1.

Reservation 1 (L)

3. Brott mot äldre

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra särskilt utsatta personer, och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:2592 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M),

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 6 och

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11.

Reservation 2 (S, V, MP)

4. Telefonbedrägerier

Riksdagen avslår motion
2019/20:508 av Daniel Bäckström och Mikael Larsson (båda C).

5. Sekretessbrytande regel i offentlighets- och sekretesslagen

Riksdagen avslår motion
2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 3 (M, C, KD, L)

6. Sexualbrott

Riksdagen avslår motion
2019/20:2447 av Pernilla Stålhammar och Annika Hirvonen Falk (båda MP) yrkandena 1, 2, 4, 6 och 7.

7. Pornografins skadeverkningar

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:131 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 1 och
2019/20:2343 av Elin Gustafsson och Carina Ohlsson (båda S).

*Människohandel m.m.***8. Skärpta straff för att motverka människohandel**

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:46 av Magnus Jacobsson (KD),

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 21,

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 23 och

2019/20:2734 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 4 (SD, KD)

9. Polisens arbete mot människohandel m.m.

Riksdagen avslår motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 46.

Reservation 5 (C)

10. Nationell strategi mot människohandel

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 30 och

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 4.

Reservation 6 (L)

11. Nationellt center för försvunna och utnyttjade barn

Riksdagen avslår motion

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 32.

Reservation 7 (L)

12. Rättsväsendets arbete mot människohandel

Riksdagen avslår motion

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 33.

Reservation 8 (L)

13. Kartläggning av sexuellt utnyttjande av barn mot ersättning

Riksdagen avslår motion

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 3.

Reservation 9 (L)

*Kontaktförbud***14. Förenkla utfärdandet av kontaktförbud**

Riksdagen avslår motion

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 10 (SD)

15. Skärpt straff för överträdelser av kontaktförbud

Riksdagen avslår motion

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3.

Reservation 11 (SD)

16. Utvärdering av kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden

Riksdagen avslår motion

2019/20:2826 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1.

17. Kontaktförbud med elektronisk övervakning efter avtjänat fängelsestraff

Riksdagen avslår motion

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 12 (SD)

18. Ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 och

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 23.

Reservation 13 (M, SD, KD)

Skadestånd

19. Myndigheters skadeståndsanspråk

Riksdagen avslår motion

2019/20:2122 av Ellen Juntti (M).

20. Skadestånd vid nedlagd förundersökning

Riksdagen avslår motion

2019/20:721 av Markus Wiechel (SD).

21. Skadeståndsnivåer

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 14,

2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 och

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7.

Reservation 14 (M, SD, KD)

22. Kränkingsersättning till anhöriga

Riksdagen avslår motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 37.

Reservation 15 (C)

Brottsoffer

23. Implementering av brottsofferdirektivet

Riksdagen avslår motion

2019/20:142 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 16 (V)

24. Stärkt skydd för brottsoffer

Riksdagen avslår motion

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 19.

25. Stärkt brottsofferperspektiv

Riksdagen avslår motion

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 27.

Reservation 17 (M, KD, L)

26. Polisens återkoppling

Riksdagen avslår motion

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 31.

Reservation 18 (M, C, KD, L)

27. Brottsoffer vid allvarliga brott

Riksdagen avslår motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 36.

Reservation 19 (M, C)

28. Polisens brottsofferstödjande och brottsförebyggande arbete

Riksdagen avslår motion

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 5 och 10.

Reservation 20 (KD)

29. Ökad trygghet för de som utsätts för våld i nära relation

Riksdagen avslår motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 50 och 52.

Reservation 21 (C)

30. Brottsofferjourer

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 30 och

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 22 (M)

Reservation 23 (KD)

31. Forskning kring brottsoffer

Riksdagen avslår motion

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 12.

Reservation 24 (KD)

32. Aleviters vardag

Riksdagen avslår motion
2019/20:3028 av Serkan Köse (S).

33. Stärkt skydd för hbtq-plus-personer

Riksdagen avslår motion
2019/20:3278 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkandena 1–4.

*Unga brottsoffer***34. Barnahus**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett var i landet man bor, och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:142 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 5,
2019/20:1534 av Annika Hirvonen Falk och Pernilla Stålhammar (båda MP) yrkandena 1 och 2,
2019/20:2121 av Ellen Juntti (M),
2019/20:2447 av Pernilla Stålhammar och Annika Hirvonen Falk (båda MP) yrkande 3 och
2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 76 och
bifaller delvis motionerna
2019/20:1534 av Annika Hirvonen Falk och Pernilla Stålhammar (båda MP) yrkande 5 och
2019/20:2447 av Pernilla Stålhammar och Annika Hirvonen Falk (båda MP) yrkande 8.

35. Utredning om barns specifika behov

Riksdagen avslår motionerna
2019/20:142 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 6 och
2019/20:1051 av Tomas Kronståhl m.fl. (S).

Reservation 25 (V)

36. Sekretess som försvårar barnahusens verksamhet

Riksdagen avslår motion
2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 77.

Reservation 26 (M, KD)

37. Regionala barnahus

Riksdagen avslår motion
2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 8.

38. Barn som bevittnar våld

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:434 av Sofia Nilsson (C),

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 78 och

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 23.

Reservation 27 (KD)

Reservation 28 (L)

39. Kunskapslyft

Riksdagen avslår motion

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 7.

Reservation 29 (L)

*Statistik***40. Kartläggning av sexualbrotten**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om kartläggning av sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 30 (S, C, V, MP)

41. Kartläggning av brottsligheten i skolorna

Riksdagen avslår motion

2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 12.

Reservation 31 (M, KD, L)

42. Uppdrag att kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och jihadism

Riksdagen avslår motion

2019/20:3277 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 1.

*Förenklad beredning***43. Motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 23 april 2020

På justitieutskottets vägnar

Andreas Carlson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Carlson (KD), Johan Hedin (C), Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Arman Teimouri (L), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Jörgen Hellman (S), David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 130 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2019/20. Yrkandena rör våldsbrott och brottsoffer, och de tar upp frågor om bl.a. våld i nära relationer, människohandel och skadestånd. Yrkandena återfinns i bilaga 1. Av dessa motionsyrkanden behandlas 21 förenklat eftersom riksdagen har behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Våldsbrott m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra särskilt utsatta personer, och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en ny sekretessbrytande regel i offentlighets- och sekretesslagen, och om pornografins skadeverkningar.

Jämför reservation 1 (L), 2 (S, V, MP) och 3 (M, C, KD, L).

Motionerna

Haverikommission

I motion 2019/20:98 av Ebba Hermansson (SD) begär motionären att det ska tillsättas en haverikommission varje gång en kvinna dödas av en nuvarande eller före detta partner. Syftet är att noggrant undersöka och kartlägga orsaker och händelseförlopp som lett fram till dödsfallet samt att identifiera eventuella brister inom exempelvis myndighetsutövningen.

Brott mot personer med funktionsnedsättning

I kommittémotion 2019/20:2742 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 1 begärs att den s.k. straffskärpningsparagrafen i brottsbalken ska breddas så att den uttryckligen omfattar brott som begås för att kränka personer med funktionsnedsättning.

Brott mot äldre

I motion 2019/20:508 av Daniel Bäckström och Mikael Larsson (båda C) begär motionärerna att bankerna ska åläggas att införa system som spärrar möjligheten till uttag när det gäller stora belopp och risk för bedrägeri föreligger. De framhåller att det är allvarligt när människor får sina livsbesparingar stulna av telefonbedragare, inte minst äldre drabbas hårt när deras konton töms utan att det märks. Förebyggande insatser är grundläggande för att beivra brottslig verksamhet och bedrägerier.

I motion 2019/20:2592 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att skärpa straffen för brott som är riktade mot äldre och särskilt utsatta personer.

I kommittémotion 2019/20:3061 av Johan Forsell m.fl. (M) yrkande 6 begärs att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra

som kan ha svårt att värja sig mot brott. Motionärerna vill att Åklagarmyndigheten ska ges i uppdrag att följa upp straffskärpningsreformen från 2010, som bl.a. syftade till att straffskärpningsgrunderna i brottsbalken skulle få större genomslag, och om det behövs föreslå ytterligare skärpningar.

I kommittémotion 2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11 begär motionärerna ett tillkännagivande om att se över möjligheten att skärpa straffen för brott som är riktade mot äldre och särskilt utsatta personer.

Sekretessbrytande regel i offentlighets- och sekretesslagen

I kommittémotion 2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3 efterfrågas en ny sekretessbrytande regel i offentlighets- och sekretesslagen för att fler fall av våld i nära relationer ska förebyggas. Enligt motionärerna ska den sekretessbrytande bestämmelsen innebära att socialtjänsten samt hälso- och sjukvården ska kunna lämna uppgifter om enskilda till polisen för att förebygga framtida brott. Socialtjänsten samt hälso- och sjukvården ska själva efter en samlad bedömning avgöra om det är lämpligt att sekretessen bryts.

Sexualbrott

I motion 2019/20:2447 av Pernilla Stålhammar och Annika Hirvonen Falk (båda MP) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om vikten av att barn ska få ökad kunskap om barnpornografibrott och sexuella övergrepp och hur förövare går till väga. I yrkande 2 anför motionärerna att det borde skapas en teknisk lösning som gör det mycket enklare för unga att anmäla sexuella ofredanden och övergrepp.

I samma motion yrkande 4 begär motionärerna ett tillkännagivande om vikten av att verksamheten Preventell kan vidareutvecklas och göras mer känd. Preventell är en telefonlinje på Karolinska institutet där vuxna som upplever sig ha tappat kontrollen över sin sexualitet och känner dragning åt barn sexuellt, eller har andra oönskade tändningsmönster, kan få råd och stöd. Enligt motionärerna är detta ett sätt att minska efterfrågan av barnpornografi.

I yrkande 6 efterfrågas en förnyad och offensiv handlingsplan för att motverka sexuella övergrepp mot barn som sprids via bilder och filmer på internet. I handlingsplanen bör mycket konkreta och långsiktiga verktyg ingå. Vidare anför motionärerna att den tydliga målbilden måste vara att varje barn som förekommer i barnpornografibrott ska bli identifierat och räddat från sin situation samt erbjudas behandling (yrkande 7).

Pornografi

I motion 2019/20:131 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 1 efterfrågar motionären en statlig utredning för att se över porrindustrins skadeverkningar. Utredningen skulle bl.a. granska pornografins koppling till prostitution och pornografiproduktion i relation till koppleri och människohandel.

I motion 2019/20:2343 av Elin Gustafsson och Carina Ohlsson (båda S) yrkar motionärerna att det ska tillsättas en utredning för att se över hur pornografins skadeverkningar kan begränsas och därmed bidra till ökad folkhälsa. Motionärerna framhåller att pornografi och dess skadeverkningar måste bekämpas för att nå vidare i jämställdhetsarbetet och för att kunna arbeta mot mäns våld mot kvinnor.

Bakgrund

Lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall

Den 1 januari 2019 infördes ändringar i lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. Ändringarna syftade till att utredningsverksamheten skulle bli mer effektiv och ändamålsenlig. Utredningsverksamheten skulle enligt förslaget utökas till att omfatta fler fall än där barn eller vuxna avlidit. När det gäller vuxna ska fall där brottet utgör försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp utredas om brottet har begåtts av en närstående eller tidigare närstående person. Statliga förvaltningsmyndigheter föreslogs under vissa förutsättningar vara skyldiga att ställa experter till utredningsmyndighetens förfogande. Vidare föreslogs att dessa myndigheter också skulle genomföra tillsyn eller intern tillsyn av verksamhet som berörs av en utredning. Uppgifter om gärningspersonen ska kunna hämtas in i utredningar även när det gäller vuxna, och familjerådgivningen ska omfattas av uppgiftsskyldigheten enligt lagen. I lagen infördes en ny bestämmelse om tystnadsplikt, och regleringen av verksamheten i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) föreslogs ändras på så sätt att sekretessen, med oförändrat skaderekvisit, följer uppgiften. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019 (prop. 2017/18:215, bet. 2017/18:SoU36, rskr. 2017/18:416).

Den s.k. straffskärpningsparagrafen

Enligt 29 kap. 2 § brottsbalken ska som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, bl.a. särskilt beaktas om den tilltalade har utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig (punkt 3).

Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10)

I skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10) redogör regeringen översiktligt för den jämställdhetspolitiska utvecklingen de senaste tio åren. Erfarenheter och effekter av den särskilda jämställdhetsatsningen 2007–2014 redovisas.

I skrivelsen presenterar regeringen också inriktningen och en ny delmålsstruktur för jämställdhetspolitiken. Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken ska även i fortsättningen vara att kvinnor och män ska

ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Bland delmålen finns målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män samt flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

I skrivelsen redogör regeringen även för sin avsikt och sina skäl för att inrätta en jämställdhetsmyndighet.

Skrivelsen omfattar en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin inbegriper mål och insatsområden, en struktur för stöd och uppföljning och ett åtgärdsprogram med insatser för perioden 2017–2020.

Regeringen anser i skrivelsen att statens styrning av insatser mot mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål, bör följa en samlad nationell strategi under perioden 2017–2026. Strategin består av politiska målsättningar, en organisation för genomförande och ett system för uppföljning. Strategin började gälla den 1 januari 2017 (s. 110).

Utvecklingen av verksamheten bör enligt skrivelsen ha fyra målsättningar för att på sikt uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Viktiga principer och prioriterade frågor som är gemensamma för samtliga målsättningar formuleras som utgångspunkter för strategin. Utgångspunkterna och målsättningarna ska genomsyra arbetet med att genomföra strategin samt ligga till grund för det uppföljningssystem med indikatorer som regeringen avser att ta fram (s. 111).

Regeringen bedömer att strategin bör bidra till att uppnå regeringens jämställdhetspolitiska delmål att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män samt flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Strategins fyra politiska målsättningar är

- ett utökat och verkningfullt förebyggande arbete mot våld
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Utskottet har behandlat den ovannämnda skrivelsen i ett yttrande till arbetsmarknadsutskottet och uppgett följande (yttr. 2016/17:JuU6y).

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande. Det är den yttersta konsekvensen av den maktobalans som råder mellan kvinnor och män. Under många år har både ideell och offentlig verksamhet mot mäns våld mot kvinnor vuxit fram. Som regeringen påpekar är våldet trots detta ännu omfattande och kostsam, framför allt för den enskilda kvinnan och flickan, men också för samhället. Förebyggande insatser är därför kostnadseffektiva såväl ur ett individuellt som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Utskottet är positivt till regeringens ambition att främja utvecklingen av effektiva åtgärder för att förhindra både att våld utövas och att våld upprepas. Detta kräver ett bredare och mer konstruktivt engagemang av män och pojkar samt en uppgörelse med normer som rättfärdigar våld och begränsningar av kvinnors och flickors

handlingsutrymme och livsval. Som regeringen anför krävs det skarpare och mer träffsäkra åtgärder vad gäller skydd och brottsbekämpning. Enligt utskottet är strategins inriktning och det åtgärdsprogram som beskrivs i skrivelsen väl ägnat att bidra till att uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Skrivelsen beslutades i riksdagen den 22 februari 2017 (rskr. 2016/17:150).

Jämställdhetsmyndigheten inrättades den 1 januari 2018. En av myndighetens uppgifter är att samordna den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Av direktiven för utredningen som föregick inrättandet (dir. 2016:108) framgår bl.a. att delar av Uppsala universitets uppdrag att utveckla och sprida evidensbaserad kunskap och information om mäns våld mot kvinnor ska överföras till Jämställdhetsmyndigheten och drivas vidare som en permanent uppgift. Det gäller bl.a. utveckling och spridning av evidensbaserad kunskap och information om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt om våld i samkönade relationer med ett rikstäckande och samlat perspektiv.

Genomförande och uppföljning av den nationella strategin

Regeringen gav den 23 februari 2017 Socialstyrelsen i uppdrag att stödja genomförandet och uppföljningen av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I uppdraget ingår att förbättra kunskapen om förekomsten av våld och insatserna på området samt kompetensstöd och metodutveckling för vård- och omsorgspersonal. Socialstyrelsen ska också genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap och tvångsäktenskap. Uppdraget till Socialstyrelsen syftar bl.a. till att specifikt förbättra kunskapen om förekomsten av mäns våld mot kvinnor och våldsrelaterade insatser inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården på kommunal respektive regional nivå. Socialstyrelsen har lämnat en delredovisning av uppdraget i mars 2018 ("Förslag på indikatorer för uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor") och lämnade i mars 2020 en slutredovisning av uppdraget genom rapporten "Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer".

Uppdrag till Statskontoret att följa upp och analysera arbetet med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Den 13 februari 2020 beslutade regeringen att ge Statskontoret i uppdrag att följa upp och analysera centrala myndigheters arbete med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel (skr. 2016/17:10). Uppdraget syftar till att ge regeringen underlag för utvecklad

styrning på området. Statskontoret ska lämna en muntlig delredovisning senast den 1 oktober 2020 och slutredovisa uppdraget senast den 15 mars 2021.

Återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld

Regeringen tillsatte i mars 2017 en särskild utredare för återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (dir. 2017:26). Utredningen var en del i genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Utredarens uppdrag var att analysera effekterna av insatserna samt föreslå hur arbetet med våldsutövare kan utvecklas och stärkas. Utredaren skulle bl.a. kartlägga kunskap om verksamma metoder, analysera verksamheter som syftar till att förebygga att våld uppstår och upprepas, se över behov av stöd och vägledning för att utveckla återfallsförebyggande verksamhet samt lämna förslag på hur stödet kan utformas för att effektivisera arbetet. Utredaren skulle också främja och stärka samverkan mellan och inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården och rättsväsendets myndigheter.

Uppdraget redovisades i maj 2018 i utredningsbetänkandet Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37). I betänkandet föreslås att en ny sekretessbrytande regel ska införas i 10 kap. 18 b § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, för att förebygga allvarlig brottslighet mot person. Socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska genom den nya bestämmelsen ha en möjlighet att lämna uppgifter om en enskild till polisen. En avgränsning ska ske till brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år. I enlighet med andra sekretessbrytande regler i 10 kap. OSL ska det inte vara någon skyldighet för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att delge polisen uppgifter i dessa fall. Socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska genom en samlad bedömning själva avgöra om det är lämpligt att sekretessen bryts. Polisen har ingen möjlighet att kräva uppgifter av myndigheterna. Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

Våld mot äldre och personer med funktionsnedsättning

Regeringens nationella strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor omfattar såväl våld mot äldre som våld mot personer med funktionsnedsättning. I skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10 s. 37) konstateras att äldre våldsutsatta kvinnor sällan uppmärksammas och att det är brist på såväl kunskap bland personalen som tydliga handlingsplaner för stöd i arbetet. Det kan delvis bero på stereotypa föreställningar om äldre kvinnor och män som gör det svårt att föreställa sig att någon kan slå en äldre person eller att äldre själva utövar våld. För att våld mot äldre ska kunna upptäckas så tidigt som möjligt har Socialstyrelsen tagit fram informationsmaterial och en utbildning

som riktar sig till dem som arbetar inom äldreomsorgen eller på annat sätt kommer i kontakt med äldre i sitt arbete.

I ovan nämnda skrivelse anges också (s. 117) att kvinnor med funktionsnedsättning kan vara mycket beroende av andras hjälp för att klara vardagslivet och att de i större utsträckning än andra kvinnor utsätts för fysiskt våld i hemmet. Insatser för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor måste genomgående utgå från ett funktionshinderperspektiv och vara tillgängliga för alla, oavsett funktionsförmåga.

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) lämnade under 2016 rapporten Våld mot äldre kvinnor – en forsknings- och kunskapsöversikt. Avsikten med rapporten är att lyfta fram den forskning som finns för att bidra till ökad kunskap inom området.

Brottsförebyggande rådet (Brå) publicerade i april 2018 rapporten Brott mot äldre – om utsatthet och otrygghet (rapport 2018:7). I förordet anförts bl.a. följande.

Samtidigt som befolkningen åldras har kunskapen om brott mot äldre personer varit begränsad i Sverige. Mot denna bakgrund har Brå initierat en nationell kartläggning på området. Studien utgår från analyser av svaren från Nationella trygghetsundersökningen (NTU), granskning av polisanmälda brott med äldre målsägare samt intervjuer med äldre personer som blivit utsatta för brott.

Kartläggningen ger en bild av omfattningen och karaktären av äldres utsatthet för olika typer av brott, men även deras oro för brott och otrygghet. Med hjälp av uppgifter i polisanmälningar beskrivs även typiska tillvägagångssätt vid åldringsbrott och intervjuerna ger en djupare förståelse för äldres sårbarhet och åldersrelaterade riskfaktorer. Utifrån resultaten diskuteras även olika brottsförebyggande och trygghets- skapande initiativ.

Regeringens handlingsplan till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp, 2016–2018

Den 22 juni 2016 beslutade regeringen om en uppdaterad handlingsplan till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp. Handlingsplanen var en fortsättning på en tidigare handlingsplan, för perioden 2014–2015. Den nya handlingsplanen innehöll åtgärder för perioden 2016–2018. Handlingsplanen lämnades i sin helhet till riksdagen i form av en skrivelse (skr. 2015/16:192).

Av skrivelsen framgår att regeringen vidtagit flera åtgärder i syfte att förbättra skyddet för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp. De mest centrala av dessa åtgärder beskrivs i skrivelsen. Skrivelsen innehåller också en nulägesbeskrivning för området och en presentation av de nya åtgärder regeringen avser att vidta för att förebygga brott, skydda och stödja barnen samt skapa förutsättningar för att effektivt lagföra gärningsmännen. När åtgärderna genomförs ska de genomsyras av ett barnrättsperspektiv och ett jämställdhetsperspektiv och även beakta hbtq-perspektivet.

Målen för regeringens föreslagna åtgärder är följande:

- att barn inte blir offer för människohandel
- att barn inte utsätts för sexuella övergrepp och exploatering, vare sig i Sverige eller i samband med turism och resande
- att alla barn som har varit offer för människohandel, exploatering eller sexuella övergrepp får det skydd och stöd de behöver
- att främja barns kunskap om sina rättigheter att bli skyddade mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp och öka deras möjligheter att själva motverka sin utsatthet.

Enligt regeringen ska åtgärderna bidra till att öka effektiviteten och samordningen hos de statliga myndigheter som berörs, att ständigt utveckla kunskapen och kompetensen inom området, att kontinuerligt förebygga och beivra brott mot barn och att ge barn det stöd de behöver.

Utskottet har behandlat den ovannämnda skrivelsen i ett betänkande och uppgett följande (bet. 2016/17:JuU5).

I handlingsplanen lämnar regeringen en samlad beskrivning av de åtgärder som genomförts, påbörjats och planeras för att förebygga brott, skydda och stödja barnen samt skapa förutsättningar för att effektivt lagföra gärningsmän. I likhet med regeringen anser utskottet att arbetet med att motverka människohandel, liksom exploatering och sexuella övergrepp, mot alla barn, bör vara en högt prioriterad fråga. Utskottet ser därför positivt på den handlingsplan till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp som regeringen presenterar i skrivelsen. De föreslagna åtgärderna kan förväntas minska riskerna för att barn ska utsättas för människohandel, exploatering eller sexuella övergrepp. Åtgärderna kan också bidra till att öka effektiviteten och samordningen hos de statliga myndigheter som berörs, att utveckla kunskapen och kompetensen inom området, att kontinuerligt förebygga och beivra brott mot barn och att ge barn det stöd de behöver.

Med det anförda anser utskottet att riksdagen bör lägga regeringens skrivelse till handlingarna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2016/17:138).

Polismyndighetens arbete

Polismyndigheten genomför kontinuerligt kompetenshöjande åtgärder när det gäller sexualbrott mot barn. I april 2018 redovisades ett regeringsuppdrag, där myndigheten informerade om att de kommer att införa specialiserade utredningsgrupper för internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn i de regionala it-brottscentrumen, som är under utveckling. På regionala it-brottscentrum ska specialistfunktioner inrättas för utredning av sexuella övergrepp mot barn där utredarna är specialiserade på kombinationen internet och sexualbrott mot barn liksom utredning av komplexa cyberbrott.

Regeringen gav den 30 januari 2020 Polismyndigheten i uppdrag att under tre år genomföra en utbildningssatsning på bekämpning av it-relaterad brottslighet, vilket bl.a. inbegriper sexualbrott mot barn på internet. Myndigheten ska ta fram en långsiktig plan för att säkerställa att rätt kompetens finns att tillgå i verksamheten för att bekämpa it-relaterad

brottslighet. Myndigheten ska också genomföra kompetensutvecklingsinsatser för att möta det behov av kompetensförsörjning som identifierats. Den långsiktiga planen för kompetensförsörjning och kompetensutveckling ska redovisas senast den 1 oktober 2020 och genomförda kompetensutvecklingsinsatser ska redovisas senast den 1 december 2022.

Uppdrag om kartläggning av kunskap om pornografins inverkan på barn m.m.

Regeringen beslutade den 27 februari 2020 att ge Barnombudsmannen i uppdrag att utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) kartlägga befintlig kunskap från såväl forskning som från aktörer som möter barn och unga om hur och var barn konsumerar, eller exponeras för, pornografi och hur det påverkar barns och ungas hälsa och relationer. Kartläggningen ska omfatta eventuella samband mellan konsumtion av, eller exponering för, pornografi och negativa effekter hos barn och unga, t.ex. ett våldsamt beteende i ungas intima relationer. Barnombudsmannen ska också inventera metoder och arbetssätt för att stärka barns och ungas motståndskraft och skydda dem mot negativ inverkan av pornografi samt metoder för att begränsa barns tillgång till pornografi. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet föreslog i betänkande 2016/17:JuU1 ett tillkännagivande om brott mot äldre. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:90). Utskottet anförde därvid följande (s. 73 f.).

Det finns personer och organiserade ligor som riktar in sig på att begå brott mot utsatta äldre. Ofta handlar det om att på olika sätt lura sig till att bli insläppt i någons hem i syfte att stjäla kontanter, kontokort och värdesaker. Men även olika former av bedrägeribrott, eller att överraska eller störa personer vid uttag av kontanter är vanligt förekommande. Utskottet anser att arbetet mot denna brottslighet är mycket angeläget och att det är viktigt att polisen har god förmåga att skydda äldre från att utsättas för brott var de än bor i landet. Polismyndigheten bör därför få i uppdrag att vidta åtgärder för att säkerställa att brott mot äldre förebyggs och utreds effektivt i hela landet. Arbetet bör redovisas årligen till regeringen.

Regeringen anför följande om tillkännagivandet i skrivelse 2019/20:75 (s. 30 f.).

Regeringen har i regleringsbrevet för 2018 gett Polismyndigheten i uppdrag att redovisa och bedöma effekten av vidtagna åtgärder mot bedrägeribrott och brott mot äldre. Polismyndigheten redovisar att man under 2018 vidtagit en rad åtgärder, både reaktiva och proaktiva, för att förbättra bekämpningen av brott mot äldre personer. Utredningar av brott mot äldre är komplexa och kräver ett nationellt helhetsperspektiv. Det finns därför en särskild arbetsgrupp, Circa-gruppen, som har i uppdrag att verka nationellt mot det aktuella brottsområdet. I uppdraget ingår att identifiera seriebrott mot äldre i anmälningsflödet, identifiera misstänkta gärningsmän, initiera samordning av brott och ärenden, utreda brott, bistå

med metod- och verksamhetsstöd till andra utredningsgrupper och arbeta brottsförebyggande. Under 2018 lades särskild kraft vid att identifiera seriebrott i ärendeflödet, detta för att bidra till såväl adekvat lagföring av gärningspersoner som till att kunna ge fler brottsoffer upprättelse. Lagförda brott rapporteras till Europol eftersom de som dömts ofta återkommer i samma eller liknande brottslighet i andra länder.

Circa-gruppen har även genomfört utbildningsinsatser för polisanställda över hela landet för att höja kunskapen om den här brottsligheten och om vad som är viktigt att tänka på i kontakten med brottsoffren. Det har också bedrivits ett brottsförebyggande arbete i form av bl.a. föreläsningar i samverkan med seniora intresseorganisationer.

Äldre tillhör en särskilt drabbad grupp när det gäller bedrägerier genom social manipulation, s.k. vishing. För att stävja utvecklingen, som under 2018 eskalerade allt mer, har Polismyndigheten bedrivit omfattande informationsinsatser riktade mot äldre via tv och radio samt flera andra typer av kanaler.

Brott som systematiskt begås mot äldre utförs inte sällan av internationella brottsnätverk som snabbt rör sig över stora geografiska områden. I februari 2018 presenterade regeringen ett åtgärds paket i syfte att göra Sverige till ett mindre attraktivt land för den här typen av inresta, kriminella ligor. Bland annat har Polismyndigheten fått i uppdrag att långsiktigt förstärka de polisiära insatserna mot den aktuella brottsligheten och säkerställa att brotten utreds på ett ändamålsenligt sätt, med effektiva metoder och med rätt resurser. Inom ramen för uppdraget ska också Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen analysera om myndigheterna genom en närmare samverkan dem emellan kan försvåra för nätverken att begå brott i Sverige.

Vidtagna åtgärder redovisades och tillkännagivandet ansågs slutbehandlat i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6). Punkten är därmed slutbehandlad.

Utskottet behandlade i betänkande 2016/17:JuU20 (s. 8 f.) motionsyrkanden om att utveckla arbetet mot våld mot äldre och om att straffen för brott mot äldre ska skärpas. Utskottet såg bl.a. mot bakgrund av det arbete som redovisats inte skäl att ställa sig bakom vad som efterfrågades i en motion om att följa upp reformen av straffskärpningsgrunderna i brottsbalken eller om att se över möjligheterna att skärpa straffen för brott som är riktade mot äldre och särskilt utsatta personer. Utskottet avstyrkte de aktuella motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2016/17:104).

Vid fjolårets beredning av motioner från allmänna motionstiden 2018/19 (bet. 2018/19:JuU14 s. 15 f.) avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en lex Lotta-lagstiftning för att förhindra att kvinnor dödas av en närstående och om en haverikommission som granskar ärenden där kvinnor dödas av en närstående. Utskottet hänvisade till att ändringar som syftar till att utredningsverksamheten ska bli mer effektiv och ändamålsenlig nyligen hade införts i lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall och att det därför saknades skäl för utskottet att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som efterfrågades. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182).

Utskottet avstyrkte även ett motionsyrkande om att den s.k. straffskärpningsparagrafen i brottsbalken ska breddas så att den uttryckligen

omfattar brott som begås för att kränka personer med funktionsnedsättning. Utskottet anförde följande (bet. 2018/19:JuU14 s. 22 f.).

Som utskottet tolkar motionärerna önskar dessa att 29 kap. 2 § 7 brottsbalken ska utvidgas så att även funktionshindrade omnämns i den uppräkningslista som finns i punkten. Funktionshindrade torde dock omfattas av lagrummets punkt 3 som avser om den tilltalade utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig. Utskottet anser därför inte att det finns skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motionen. Motionsyrkandet avstyrks.

Riksdagen följde utskottets förslag.

Vid samma tillfälle avstyrkte utskottet ett flertal motionsyrkanden som rörde brott mot äldre (bet. 2018/19:JuU14 s. 23). Utskottet konstaterade att våld mot äldre omfattas av regeringens nationella strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Vidare har Brå undersökt problemet med brott mot äldre och diskuterat brottsförebyggande och trygghetsskapande initiativ. Således pågår det arbete på området när det gäller brott mot äldre. Vidare torde äldre precis som funktionshindrade kunna omfattas av straffskärpningsbestämmelsen i 29 kap. 2 § 3 brottsbalken. Något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna ansåg utskottet därför inte vara nödvändigt. Riksdagen följde utskottets förslag.

Slutligen avstyrkte utskottet även ett motionsyrkande om en ny sekretessbrytande regel i offentlighets- och sekretesslagen för att fler fall av våld i nära relationer ska förebyggas (bet. 2018/19:JuU14 s. 23). Utskottet konstaterade att en sekretessbrytande bestämmelse motsvarande vad som efterfrågades i motionen har föreslagits i ett utredningsbetänkande som bereds inom Regeringskansliet. Denna beredning borde enligt utskottet inte föregripas. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att det saknas skäl för utskottet att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande om en haverikommission som efterfrågas i motion 2019/20:98 (SD). Motionsyrkandet avstyrks därför.

Med de skäl som tidigare har angetts vidhåller utskottet sin uppfattning om förslaget i motion 2019/20:2742 (L) yrkande 1 om att den s.k. straffskärpningsparagrafen i brottsbalken ska breddas så att den uttryckligen omfattar brott som begås för att kränka personer med funktionsnedsättning. Även detta motionsyrkande avstyrks.

Det finns kriminella individer och organiserade ligor som särskilt riktar in sig på att begå brott mot äldre människor. Exempel på sådan brottslighet är gärningsmän som utgett sig för att vara från hemtjänsten i syfte att råna äldre i deras hem, falska läkare som lurat äldre med erbjudande om nya mediciner och gärningsmän utklädda till hantverkare som stulit från ensamma äldre kvinnor. Brå påpekar i en rapport att äldre personer är en särskilt sårbar grupp för vissa typer av bedrägerier. Det gäller i första hand vissa faktura- och kortbedrägerier. Gemensamt för alla brott som begås mot äldre är att

kriminella individer utnyttjar människor som typiskt sett har svårare att värja sig. För att öka tryggheten hos äldre och motverka denna typ av brottslighet behövs flera insatser. Förutom att skaffa en djupare kunskap kring äldres utsatthet för brott och genom informationsinsatser stärka äldres beredskap behöver också äldre få hjälp och stöd när de har drabbats av brott. Riktade stödinsatser och brottsofferstöd för äldre bör finnas i alla delar av vårt land.

Utskottet anser att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra särskilt utsatta personer. Därför vill utskottet att regeringen ger Åklagarmyndigheten i uppdrag att följa upp den straffskärpningsreform som genomfördes 2010, som bl.a. syftade till att straffskärpningsgrunderna i brottsbalken skulle få större genomslag. Om det behövs bör ytterligare skärpningar föreslås. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motionerna 2019/20:2592 (M), 2019/20:3061 (M) yrkande 6 och 2019/20:3348 (KD) yrkande 11.

Utskottet anser däremot inte att det behövs något initiativ från riksdagens sida med anledning av det tillkännagivande om telefonbedrägerier som begärs i motion 2019/20:508 (C). Motionsyrkandet avstyrks.

En sekretessbrytande bestämmelse motsvarande vad som efterfrågas i motion 2019/20:3064 (M) yrkande 3 har föreslagits i ett utredningsbetänkande som för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att denna beredning inte bör föregripas varför motionsyrkandet avstyrks.

Som framgår ovan har regeringen gett Barnombudsmannen i uppdrag att bl.a. kartlägga kunskap om pornografins inverkan på barn. Mot den bakgrunden får motion 2019/20:2447 (MP) yrkandena 1 och 2 anses åtminstone delvis tillgodosedda. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att arbeta förebyggande mot barnpornografi och minska efterfrågan men anser inte att det behövs något tillkännagivande från riksdagens sida om verksamheten Preventell. Motion 2019/20:2447 (MP) yrkande 4 avstyrks därför.

Det pågår ett aktivt arbete för att motverka sexuella övergrepp mot barn. Utskottet utgår från att regeringen noga följer frågan och vid behov vidtar de ytterligare åtgärder som behövs. Några sådana tillkännagivanden som begärs i motion 2019/20:2447 (MP) yrkandena 6 och 7 om en förnyad och offensiv handlingsplan behövs därför inte och utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Avslutningsvis är utskottet inte berett att ställa sig bakom de tillkännagivanden om åtgärder mot pornografi som begärs i motionerna 2019/20:131 (KD) yrkande 1 och 2019/20:2343 (S). Motionsyrkandena avstyrks därför.

Människohandel m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om skärpta straff för människohandel, om en ny nationell strategi mot människohandel med barn och om rättsväsendets arbete mot människohandel.

Jämför reservation 4 (SD, KD), 5 (C), 6 (L), 7 (L), 8 (L) och 9 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 21 framhålls att det behövs ytterligare verktyg för att bekämpa trafficking. Enligt motionärerna är det svårt att få människohandlare dömda och ännu svårare att få dem dömda med stränga straffpåföljder. Därför bör regeringen skärpa straffet för människohandel men även utreda huruvida bestämmelsen kan utformas mer ändamålsenligt. Även i motion 2019/20:46 av Magnus Jacobsson (KD) och i kommittémotionerna 2019/20:2728 yrkande 23 och 2019/20:2734 yrkande 6 av Andreas Carlson m.fl. (KD) efterfrågas skärpta straff för människohandel.

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 46 anför motionärerna bl.a. att arbetet med människohandel, koppleri och sexköp behöver prioriteras av polisen så att fler fall upptäcks och lagförs.

I partimotion 2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 30 efterfrågar motionärerna en ny nationell strategi mot människohandel med barn. Ett likalydande yrkande framställs i kommittémotion 2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 4.

I partimotion 2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 32 begär motionärerna att det inrättas ett nationellt center för att uppmärksamma barn som försvinner och som utnyttjas, motsvarande amerikanska National center for missing and exploited children. Enligt motionärerna bör den institution, socialtjänst eller person som tagit över vården av ett barn bli skyldiga att rapportera om ett barn försvinner, både till polis och till ett sådant nationellt centrum inom ett dygn efter att barnet har försvunnit.

I samma motion yrkande 33 anför att det är viktigt att barnperspektivet alltid finns närvarande i arbetet mot människohandel och att rättsväsendets kunskap om människohandel med barn ska vara god.

I kommittémotion 2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att ge en aktör ansvar för att kartlägga barns erfarenheter av sex mot ersättning och för att förhindra, lokalisera och identifiera att barn och unga blir sexuellt utnyttjade mot ersättning. Enligt motionärerna saknas det i dag systematiska undersökningar kring barns erfarenhet av människohandel genom sex mot ersättning. Den kunskapen behövs och ansvaret för den måste samordnas.

Bakgrund

Gällande rätt

För att säkerställa ett straffrättsligt skydd mot människohandel beslutade riksdagen våren 2018 om en tydligare brottsbeskrivning, ett bättre skydd för barn och en skärpning av straffskalan (prop. 2017/18:123, bet. 2017/18:JuU32, rskr. 2017/18:303). Enligt den nya lydelsen av 4 kap. 1 a § första stycket brottsbalken döms den, som i annat fall än som avses i 1 § (dvs. människorov), genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet som allvarligt begränsar personens alternativ, eller annat sådant otillbörligt medel om det allvarligt begränsar personens alternativ rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte, för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år.

Av paragrafens andra stycke framgår att den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt arton år döms för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts. Detta gäller även om den som begår en sådan gärning inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte fyllt arton år. Enligt paragrafens tredje stycke är påföljden för ett mindre grovt brott som avses i första eller andra stycket, fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Riksdagen beslutade samtidigt att ett nytt gradindelad brott, benämnt människoexploatering, införs genom en ny paragraf, 4 kap. 1 b § brottsbalken. Syftet är att förstärka det straffrättsliga skyddet mot exploatering av utsatta personer i arbete och tiggeri. Genom brottet straffbeläggs att genom ett otillbörligt medel exploatera en person i tvångsarbete, arbete under uppenbart orimliga villkor eller tiggeri. Är offret ett barn under arton år föreslås ett särskilt starkt straffrättsligt skydd. Straffet för människoexploatering är fängelse i högst fyra år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst två och högst tio år. Den nya utformningen av människohandelsbestämmelsen och den nya bestämmelsen om människoexploatering har gällt sedan den 1 juli 2018.

Regeringens handlingsplan till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp, 2016–2018

Den 22 juni 2016 beslutade regeringen om en uppdaterad handlingsplan till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp. Handlingsplanen gällde för 2016–2018 och innehöll 23 åtgärder för att förebygga, skydda och stödja barn samt skapa förutsättningar för att effektivt lagföra gärningsmän. Handlingsplanen lämnades i sin helhet till riksdagen i form av en skrivelse (skr. 2015/16:192).

Inom ramen för handlingsplanen har Polismyndigheten fått i uppdrag att i samverkan med bl.a. Åklagarmyndigheten identifiera och genomföra åtgärder för att förstärka och utveckla förmågan att upptäcka, utreda, förhindra och

förebygga sexualbrott mot barn m.m. (Ju2016/06827/PO). Ytterligare en åtgärd i handlingsplanen är stärkt förmåga att utreda människohandelsbrott och sexuella övergrepp mot barn genom fortsatt utbildning för åklagare. Åklagarmyndighetens projekt Brott mot barn, våld i nära relationer och sexualbrott mot vuxna – ett utvecklat bästa arbetssätt syftar till att förvalta, vidareutveckla och fortsätta att tillämpa arbetssättet. Frågor om människohandel och sexuella övergrepp mot barn ingår i myndighetens åklagarutbildningar. Åklagarmyndigheten följer frågan noga och bevakar behovet av vidare utbildningsinsatser inom området.

Med anledning av handlingsplanen har Socialstyrelsen 2018 tagit fram en vägledning för socialtjänsten: Barn i internationell människohandel och exploatering.

Handlingsplan mot prostitution och människohandel

Regeringen har i februari 2018 beslutat om en nationell handlingsplan mot prostitution och människohandel. Syftet med handlingsplanen är att förebygga och motverka prostitution och människohandel för alla ändamål samt att bidra till ett bättre skydd och stöd för personer som är utsatta för människohandel. Genom en nationell handlingsplan som samlar regeringens arbete mot prostitution och människohandel kan samverkan och samordningen på området stärkas ytterligare. Det är tydligt att arbetet mot prostitution och människohandel behöver bli effektivare och mer målinriktat. Förmågan att upptäcka offer för prostitution och människohandel behöver stärkas och rättsväsendets arbete behöver effektiviseras. En viktig del är det förebyggande arbetet. Ytterligare en viktig del, särskilt när det gäller prostitution och människohandel för sexuella ändamål, är att minska efterfrågan. I det avseendet är förbudet mot köp av sexuella tjänster centralt.

Åtgärderna som presenteras i handlingsplanen delas in i åtta olika insatsområden:

1. förstärkt samordning mellan myndigheter och andra aktörer
2. stärkt förebyggande arbete
3. förbättrad förmåga att upptäcka prostitution och människohandel
4. lagstiftningsåtgärder
5. starkare skydd och stöd
6. effektivare brottsbekämpning
7. stärkt kunskap och metodutveckling
8. ökad internationell samverkan.

Målet med handlingsplanen är att den ska bidra till ett mer effektivt, strategiskt och målinriktat arbete mot prostitution och människohandel. Handlingsplanen ska vidare bidra till genomförandet av de mål som regeringen har satt upp inom området. Här avses bl.a. det övergripande jämställdhetspolitiska målet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv samt delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och

män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Övrigt

I Polismyndighetens redovisning av ett regeringsuppdrag om brottsutredningsverksamheten som lämnades i oktober 2017 (A868.568/2016 s. 7) anför myndigheten att förmågan att bekämpa människohandel har stärkts. Förutsättningarna för effektivare lagföring av köp av sexuell tjänst, köp av sexuell handling av barn, koppleri och människohandel har förbättrats. Ett av målen för arbetet har varit att skapa en organisation för de operativa insatserna mot prostitution och människohandel i hela landet, liksom att stimulera till ett uthålligt arbete och en ökad samverkan mellan berörda aktörer. Ett annat mål har varit att genom samverkan bidra till en utökad metod- och kompetensutveckling inom polisen.

I regeringens skrivelse 2018/19:75 redogör regeringen bl.a. för åtgärder som har vidtagits för att öka kompetensen i arbetet mot människohandel med barn (s. 53 f.). I regleringsbrevet för 2018 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att identifiera och redogöra för vilka åtgärder som myndigheten vidtar för att stärka förmågan att bekämpa människohandel i hela landet. Uppdraget och redovisningen skulle inkludera åtgärder som rör utveckling av såväl det operativa arbetet som kompetenshöjande insatser. I slutredovisningen av uppdraget den 13 december 2018 framgick att Polismyndigheten har identifierat framgångsrika arbetssätt och arbetar för att utveckla och sprida metoderna. För att ytterligare stärka förmågan att bekämpa människohandel har Polismyndigheten tagit fram en plan mot människohandel. Polismyndigheten fortsätter att utveckla pågående utvecklingsinsatser och kompetenshöjande insatser har genomförts bl.a. för de regionala människohandelsgrupperna och för gränspolisen. Sedan april 2017 erbjuder Polismyndigheten tillgång till en interaktiv utbildning om människohandel med barn (lägesbild 19). Under hösten 2017 tog den nationella rapportören i samarbete med Utvecklingscentrum Stockholm fram ett särskilt utbildningsmaterial om människohandel för gränspolisen, där barnperspektivet är belyst.

Regeringen anför även följande (skr. 2018/19:75 s. 53 f.).

Åklagarmyndigheten har vidtagit ett flertal åtgärder för att höja kompetensen och ge åklagarna bättre förutsättningar att utreda och lagföra brott som rör människohandel med barn och vuxna. I mars 2018 beslutade Åklagarmyndigheten att människohandel ska hanteras av den nybildade enheten mot internationell och organiserad brottslighet (RIO). Detta innebär att varje människohandelsärende kommer att handläggas av en specialiserad åklagare med relevant kompetens för uppgiften. Beslutet har införts i myndighetens författningssamling och trädde i kraft den 1 april 2018. Denna organisatoriska förändring ska leda till att människohandelsärenden handläggs på ett snabbare och effektivare sätt. Det bidrar också till att ärenden handläggs på ett korrekt och rättssäkert sätt med respekt för målsägandens rättigheter.

För att säkra en effektiv hantering av människohandelsärenden pågår ett arbete inom Åklagarmyndigheten med att ta fram ett gediget metodstöd

i form av en handledande checklista med operativ inriktning som stöd för den handledande åklagaren. Detta syftar till att säkerställa att alla åklagare får grundkunskaper för att ärenden ska upptäckas och för hantering av ärenden på jourtid. Åklagarmyndigheten har också beslutat om att lägga in ett avsnitt om människohandel i jourutbildningen och att de redan befintliga e-utbildningarna ska spridas inom myndigheten.

Domstolsakademien ansvarar för kompetensutvecklingen för domare och andra jurister inom Sveriges Domstolar. Domstolsakademien tillhandahåller utbildningar om bl.a. barnet i rättsprocessen, barnets bästa, barn och unga i migrationsmål, målsägande och tilltalad i sexualbrott och våld i nära relationer.

Utöver de kompetenshöjande åtgärder som riktats mot rättsväsendets personal har regeringen uppdragit till Socialstyrelsen att ta fram en informationsskrift till socialtjänsten när det gäller att utreda barns behov av stöd och skydd i transnationella ärenden där barn utsatts för människohandel eller sexuella övergrepp. Uppdraget slutredovisades till regeringen den 1 december 2018. Utbildningsinsatser om människohandel med vuxna och barn har även genomförts för personal inom Migrationsverket. Den 1 juli 2018 trädde regeringens beslut om ändring i högskoleförordningen (1993:100) i kraft, genom att kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer införts i examensbeskrivningarna för bl.a. juristexamen.

Det nationella uppdrag om prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål som Länsstyrelsen i Stockholms län tidigare har haft permanentades den 1 januari 2018 genom att uppdraget fördes över till Jämställdhetsmyndigheten (skr. 2016/17:10, dir. 2016:108).

Regeringen har gett Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att stärka arbetet mot prostitution och människohandel med barn och unga respektive vuxna i Sverige, samt kartlägga omfattningen av prostitution och människohandel för sexuella ändamål bland både barn och vuxna i Sverige. I uppdraget ingår att redovisa goda exempel på insatser och samverka mellan myndigheter, kartlägga lokala och regionala insatser samt samla in och sprida kunskap och stödmaterial till yrkesverksamma om hur de ska agera i ärenden där barn och unga respektive vuxna utnyttjats eller riskerar att utnyttjas i prostitution eller människohandel. Vid behov ska Jämställdhetsmyndigheten även erbjuda utbildningsinsatser till yrkesverksamma som möter barn och unga respektive vuxna som utnyttjats i prostitution eller människohandel. Uppdraget ska redovisas senast den 29 januari 2021.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av budgetbetänkandet för 2018 konstaterade utskottet i samband med ett tillkännagivande till regeringen (bet. 2017/18:JuU1 s. 134 f.) att det är mycket viktigt att barnperspektivet alltid finns närvarande i arbetet mot människohandel och kommersiell handel med sex. Offrens utsatthet vid denna form av brottslighet är än större när det handlar om barn. Vidare uttalade utskottet bl.a. att det behöver finnas god kunskap om kommersiell sexuell exploatering av barn i hela rättskedjan, från poliser och åklagare till domstolsväsendet. Utskottet föreslog att riksdagen skulle ställa sig bakom ett

tillkännagivande om kompetensen inom rättsväsendet i arbetet mot människohandel med barn. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:92). Regeringen har i skrivelse 2019/20:75 (s. 54 f.) redogjort för vilka åtgärder regeringen har vidtagit för att öka kompetensen i arbetet mot människohandel med barn och anfört att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Riksdagen har tidigare tillkännaggett för regeringen att den ska återkomma till riksdagen med förslag om skärpta straff för människohandel och koppleri (bet. 2014/15:JuU14 punkt 6, rskr. 2014/15:138). Tillkännagivandet har ansetts slutbehandlat i och med proposition 2017/18:123 (se bet. 2017/18:JuU32 s. 15).

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2018/19 (bet. 2018/19:JuU14 s. 48 f.) avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att det är viktigt att barnperspektivet alltid finns närvarande i arbetet mot människohandel och att rättsväsendets kunskap om människohandel med barn ska vara god. Utskottet konstaterade att riksdagen vid behandlingen av budgetpropositionen för 2018 gjorde ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att barnperspektivet alltid finns närvarande i arbetet mot människohandel och kommersiell handel med sex. Något nytt tillkännagivande till regeringen i denna sak var enligt utskottet inte nödvändigt. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182).

Vid samma tillfälle behandlade och avstyrkte utskottet motionsyrkanden om skärpt lagstiftning och höjda straff för att motverka människohandel, prostitution och sexköp. Utskottet konstaterade att riksdagen, för att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, hade beslutat om en tydligare brottsbeskrivning, ett bättre skydd för barn och en skärpning av straffskalan. Mot den bakgrunden saknades det enligt utskottets mening anledning till några sådana initiativ som efterfrågades i motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

För att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel beslutade riksdagen så sent som 2018 om en tydligare brottsbeskrivning, ett bättre skydd för barn och en skärpning av straffskalan. Mot den bakgrunden och då den gällande lagstiftningen enligt utskottets mening är väl avvägd saknas det anledning för riksdagen att ta några sådana initiativ som efterfrågas i motionerna 2019/20:46 (KD), 2019/20:554 (SD) yrkande 21, 2019/20:2728 yrkande 23 (KD) och 2019/20:2734 yrkande 6 (KD). Motionsyrkandena avstyrks därför.

Utskottet, som noterar det arbete som pågår mot bl.a. människohandel, är inte berett att föreslå att riksdagen ska ta något initiativ i frågan om att prioritera vissa typer av brott och avstyrker därför motion 2019/20:3248 (C) yrkande 46.

I motionerna 2019/20:3345 (L) yrkande 30 och 2019/20:3359 (L) yrkande 4 efterfrågar motionärerna en ny nationell strategi mot människohandel med barn. Som framgår ovan pågår ett aktivt arbete mot människohandel med barn, t.ex. arbetar Jämställdhetsmyndigheten med ett uppdrag att bl.a. stärka arbetet mot prostitution och människohandel med barn och unga. Arbetet mot människohandel med barn är således en uppmärksammas fråga. Utskottet anser därför att något initiativ från riksdagens sida inte är nödvändigt och avstyrker motionsyrkandena. Av samma skäl avstyrker utskottet även motion 2019/20:3345 (L) yrkande 32 om ett nationellt center för att uppmärksamma barn som försvinner och som utnyttjas.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att det inte är nödvändigt med något nytt tillkännagivande till regeringen om vikten av att barnperspektivet alltid finns närvarande i arbetet mot människohandel och kommersiell handel med sex. Motion 2019/20:3345 (L) yrkande 33 avstyrks därför.

Avslutningsvis är utskottet inte heller berett att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande om kartläggning av barns erfarenheter av sex mot ersättning som begärs i motion 2019/20:3359 (L) yrkande 3. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Kontaktförbud

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om utvärdering av lagändringar när det gäller kontaktförbud i gemensam bostad och om ökad användning av elektronisk övervakning av kontaktförbud.

Jämför reservation 10 (SD), 11 (SD), 12 (SD) och 13 (M, SD, KD) samt särskilt yttrande 1 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 begärs en ändring i lagstiftningen i syfte att förenkla utfärdandet av kontaktförbud för utsatta kvinnor. I yrkande 2 vill motionärerna att straffet för överträdelse av kontaktförbud skärps genom att minimistrafvet sätts till fängelse. I yrkande 3 begärs en ändring i lagstiftningen i fråga om ringa överträdelse av kontaktförbud. Motionärerna anser att en sådan överträdelse ska föranleda böter, förutsatt att kontakten inte kan anses vara klart ursäktlig.

I kommittémotion 2019/20:2826 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1 begärs att de lagändringar när det gäller kontaktförbud i gemensam bostad som infördes 2014 bör utvärderas. Motionärerna anför att det har framkommit kritik mot att lagändringarna inte har fått tillräckligt genomslag i praktiken.

I kommittémotion 2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 4 begärs att lagstiftningen ska kompletteras så att ett kontaktförbud med

elektronisk övervakning ska kunna utfärdas vid frisläppandet av den som dömts för ett vålds- eller sexualbrott gentemot en närstående. Motionärerna anför att det med nuvarande och föreslagen lagstiftning inte är möjligt att utfärda ett kontaktförbud med elektronisk övervakning vid frisläppandet, även om hotbilden är stor.

I kommittémotionerna 2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 och 2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 23 begär motionärerna att kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna användas i fler fall. Motionärerna anför att brottsutsatta kvinnor inte ska behöva vänta på att ett kontaktförbud bryts innan ett kontaktförbud med elektronisk övervakning beslutas. I stället ska beslutet utgå från en riskbedömning i det enskilda fallet.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 1 § lagen (1988:688) om kontaktförbud framgår att en person kan förbjudas att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en annan person eller att följa efter denna person (kontaktförbud). Kontaktförbud får meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet ska skydda. Vid bedömningen av om det finns en sådan risk ska det särskilt beaktas om den mot vilken förbudet avses gälla har begått brott mot någon persons liv, hälsa, frihet eller frid. Ett kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud uppväger det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla. I 1 a § nämnda lag finns bestämmelser om möjligheten att meddela kontaktförbud när det gäller den gemensamma bostaden.

Av 2 § första stycket lagen om kontaktförbud framgår att om det kan antas att ett kontaktförbud enligt 1 § inte är tillräckligt, får förbudet utvidgas till att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad, arbetsplats eller något annat ställe där den personen brukar vistas (utvidgat kontaktförbud). Ett beslut om utvidgat kontaktförbud ska förenas med villkor om elektronisk övervakning, om den mot vilken beslutet avses gälla har överträtt ett kontaktförbud och det inte finns särskilda skäl mot det. Av andra stycket följer att den som har överträtt ett utvidgat kontaktförbud får förbjudas att uppehålla sig inom ett större område än som följer av första stycket (särskilt utvidgat kontaktförbud). Förbudet får omfatta ett eller flera områden i anslutning till sådana platser där den andra personen har sin bostad eller arbetsplats eller annars brukar vistas. Det får inte avse ett större område än vad som är nödvändigt. Ett beslut om särskilt utvidgat kontaktförbud ska vidare förenas med villkor om elektronisk övervakning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Särskilt utvidgat kontaktförbud får meddelas endast om skälen för ett sådant förbud väger väsentligt tyngre än den inskränkning i rörelsefriheten som förbudet innebär för den mot vilken förbudet avses gälla.

Av 4 § framgår bl.a. följande. Kontaktförbud ska meddelas för en viss tid, högst ett år. Kontaktförbud när det gäller gemensam bostad får dock meddelas för högst två månader. Ett kontaktförbud när det gäller gemensam bostad får endast förlängas om det finns särskilda skäl och med högst två veckor i taget. Ett kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning får förlängas med högst tre månader i taget. I övrigt får ett kontaktförbud förlängas med högst ett år i taget.

Av 7 § lagen om kontaktförbud framgår att frågan om kontaktförbud prövas av allmän åklagare och tas upp på begäran av den som förbudet ska skydda eller när det annars finns anledning till det.

Av 24 § samma lag framgår att den som bryter mot ett kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning döms för överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning till fängelse i högst två år. Den som i övrigt bryter mot ett kontaktförbud döms för överträdelse av kontaktförbud till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

I 25 § anges att den som har getts ett kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning och som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hindrar att den elektroniska övervakningen kommer till stånd döms för hindrande av elektronisk övervakning till böter eller fängelse i högst ett år.

Handbok m.m.

Utvecklingscentrum Göteborg vid Åklagarmyndigheten publicerade i september 2011 en handbok om kontaktförbud. Handboken uppdaterades därefter i december 2017 och oktober 2019. Handboken är avsedd att ge stöd för handläggning av ärenden om kontaktförbud. Handboken innehåller en genomgång av de bestämmelser som ska tillämpas vid handläggningen och beslutsfattandet. I handboken lämnas förslag till hur man som åklagare kan arbeta vid handläggningen av ärenden om kontaktförbud och vad man bör tänka på i olika situationer.

Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Göteborg publicerade i december 2016 en promemoria om enhetliga handläggningsrutiner för kontaktförbud (RättsPM 2016:6). Åklagarmyndigheten anför bl.a. följande (s. 3).

En handläggning av kontaktförbud som bygger på gemensamma prioriteringar hos polis och åklagare, kontinuitet och nära samarbete med enhetliga rutiner bedöms öka förutsättningarna för att ärendena handläggs med hög kvalitet inom den föreskrivna tidsfristen. Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Göteborg har i dialog med företrädare för Polisens Utvecklingscentrum Väst och NOA därför utarbetat rutiner för handläggning och tagit fram ett direktiv – Initiala utredningsåtgärder – kontaktförbud. De är avsedda att vara ett stöd vid handläggningen av kontaktförbudsärenden och öka förutsättningarna för ett strukturerat och nationellt enhetligt arbetssätt. Syftet är också att öka förutsättningarna för ett strukturerat samarbete mellan polis och åklagare på lokal nivå. Handläggningsrutinerna och direktiv – Initiala utredningsåtgärder –

kontaktförbud utgör ett komplement till Åklagarmyndighetens kontaktförbudshandbok. För närvarande pågår ett arbete inom polisen där man gör en översyn av polisens riktlinjer för kontaktförbud.

Utvecklingscentrum Göteborg vid Åklagarmyndigheten genomför i tillsynsrapport 2013:4 i oktober 2013 en kartläggning av tillämpningen av bestämmelserna om kontaktförbud. I rapporten anförs bl.a. följande.

Det går inte att utläsa av granskningsmaterialet att åklagarkammare med låg andel beviljade kontaktförbud skulle tillämpa kontaktförbudslagstiftningen på ett annorlunda sätt än kammare med en hög andel beviljade kontaktförbud. De skillnader i andel beviljade kontaktförbud som finns mellan de granskade åklagarkammarna kan kanske till viss del förklaras av förekomst av kvalitetsskillnader i ansökningarna som inkommit från polisen. Antalet och andelen ansökningar som riktar sig mot bekanta eller obekanta, i vilka förutsättningarna för kontaktförbud oftast saknas, kan också i någon mån förklara skillnaderna.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 18 juli 2019 att tillsätta en utredning som ska se över straffansvaret för hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2019:43). I direktivet framhålls att frågan om förutsättningarna för att besluta någon form av kontaktförbud ofta kan förväntas uppkomma inför eller i samband med en förundersökning om hedersrelaterat våld och förtryck. Utredaren ska därför bl.a.

- överväga vilka förändringar i lagstiftningen avseende kontaktförbud som bör genomföras med anledning av två tillkännagivanden från riksdagen och lämna förslag på nödvändiga författningsändringar,
- analysera och vid behov föreslå de ytterligare förändringar på detta område som är lämpliga med anledning av den utvärdering av Sverige som Europarådets expertgrupp Grevio genomfört i fråga om artiklarna 52 och 53 i Istanbulkonventionen
- analysera om det geografiska området vid särskilt utvidgat kontaktförbud bör utvidgas och vid behov föreslå förändringar i lagstiftningen.

De två tillkännagivanden som direktivet hänvisar till avser dels att ett utvidgat kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna beslutas som en förstahandsåtgärd, dels att straffen för överträdelser av kontaktförbud utan elektronisk övervakning ska skärpas.

I fråga om Istanbulkonventionen har Grevio rekommenderat Sverige att bygga ut systemet med kontaktförbud eller andra skyddsåtgärder som lagstiftningen möjliggör så att möjligheten att avlägsna en misstänkt gärningsman från den gemensamma bostaden vid omedelbar fara blir större och se till att ett sådant avlägsnande kan bestå så länge offrets trygghet kräver det.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2020.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet föreslog i betänkande 2014/15:JuU18 (s. 15 f.) att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att regeringen borde utreda om kraven för när kontaktförbud får förenas med elektronisk övervakning (s.k. fotboja) är för höga. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:124).

Utskottet behandlade i betänkande 2017/18:JuU25 proposition 2017/18:81 Elektronisk övervakning av kontaktförbud. Utskottet föreslog i betänkandet att riksdagen skulle anta regeringens förslag till ändringar i lagen om kontaktförbud och i brottsbalken. Syftet med lagändringarna var att stärka skyddet mot trakasserier och förföljelse genom en bättre kontroll av att kontaktförbud följs och en skärpt syn på överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning.

Förslaget innebär att utvidgade kontaktförbud ska kunna övervakas elektroniskt. Detta ska vara huvudregeln om den som avses med ett beslut tidigare har överträtt ett kontaktförbud. Den längsta möjliga initiala förbudstiden för kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning ska vara ett år, i stället för som tidigare sex månader. Vidare föreslogs att överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning införs som en särskild brottsbeteckning. Straffskalan ska vara fängelse i högst två år. Slutligen föreslogs att straffbestämmelsen om olaga förföljelse i 4 kap. 4 b § brottsbalken utvidgas till att omfatta även överträdelse av kontaktförbud med elektronisk övervakning. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag och lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2018.

Utskottet föreslog i betänkandet även ett tillkännagivande till regeringen om att ett utvidgat kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna beslutas som en förstahandsåtgärd. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:255). Regeringen har i skrivelse 2019/20:75 (s. 68) redogjort för behandlingen av tillkännagivandet och anför att det ännu inte är slutbehandlat.

Bortsett från det redovisade tillkännagivandet till regeringen behandlade och avstyrkte utskottet (s. 17 f.) motionsyrkanden som i huvudsak överensstämmer med de nu aktuella, bl.a. ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning och skärpta straff för överträdelse av kontaktförbud. Riksdagen följde utskottets förslag.

Vid behandlingen av motioner om kontaktförbud från den allmänna motionstiden 2018/19 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen ska ta initiativ till att straffen för överträdelse av kontaktförbud utan elektronisk övervakning ska skärpas (bet. 2018/19:JuU14 s. 56 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182). Regeringen har i skrivelse 2019/20:75 (s. 80) redogjort för behandlingen av tillkännagivandet och anför att det ännu inte är slutbehandlat.

I samma betänkande avstyrkte utskottet motionsyrkanden om bl.a. ökad användning av elektronisk övervakning vid kontaktförbud. Utskottet framhöll att det är svårt att göra elektronisk övervakning möjlig vid ordinära kontaktförbud eftersom det vid denna form av kontaktförbud inte bestäms något geografiskt område. Vidare såg utskottet inte skäl för att ställa sig bakom

yrkanden om att lagstiftningen ska ändras så att det blir betydligt enklare för utsatta personer att få ett kontaktförbud utfärdat och om att personer som dömts för vålds- och sexualbrott mot närstående ska få ett kontaktförbud med elektronisk övervakning vid frigivningen. Riksdagen följde utskottets förslag.

Slutligen avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en utvärdering av tillämpningen av bestämmelsen om kontaktförbud i gemensam bostad. Utskottet anförde att det såg positivt på det arbete som sker på området men framhöll också vikten av att Åklagarmyndigheten och övriga berörda myndigheter fortsätter att följa upp handläggningen av kontaktförbud inklusive sådana som avser gemensam bostad. Utskottet konstaterade sammanfattningsvis att det pågår ett aktivt arbete när det gäller frågan om tillämpning av reglerna om kontaktförbud. Utskottet utgick vidare från att regeringen noga följer frågan och vid behov vidtar de åtgärder som behövs. Något tillkännagivande från riksdagens sida behövdes därför inte enligt utskottet. Riksdagen följde även i denna fråga utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden likalydande med det som framställs i motion 2019/20:823 (SD) yrkande 1 om att lagstiftningen ska ändras så att det blir betydligt enklare för utsatta personer att få ett kontaktförbud utfärdat. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och ser inte heller nu skäl att ställa sig bakom det tillkännagivande som begärs och avstyrker därför motionsyrkandet.

I fråga om de förslag om att skärpa straffen för överträdelse av kontaktförbud som begärs i motion 2019/20:823 (SD) yrkandena 2 och 3 konstaterar utskottet att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. överväga vilka förändringar i lagstiftningen avseende kontaktförbud som bör genomföras med anledning av det tillkännagivande om skärpning av straffen för överträdelse av kontaktförbud utan elektronisk övervakning som riksdagen beslutade förra året. Det saknas därför anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet behandlade förra året ett motionsyrkande likalydande med det som framställs i motion 2019/20:2826 (L) yrkande 1 om en utvärdering av tillämpningen av bestämmelsen om kontaktförbud i gemensam bostad. Med de skäl som framgår ovan vidhåller utskottet sin tidigare inställning och avstyrker motionsyrkandet.

I motion 2019/20:823 (SD) yrkande 4 begärs att personer som dömts för vålds- eller sexualbrott mot närstående ska få ett kontaktförbud med elektronisk övervakning vid frigivningen. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och ser därför inte heller nu skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som begärs i motionen. Motionsyrkandet avstyrks.

Som framgår ovan har riksdagen riktat ett tillkännagivande till regeringen om att ett utvidgat kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna

beslutas som en förstahandsåtgärd. Med anledning av detta har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. överväga vilka förändringar i lagstiftningen avseende kontaktförbud som bör genomföras med anledning av tillkännagivandet och lämna förslag på nödvändiga författningsändringar. Mot den bakgrunden saknas det enligt utskottet anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som efterfrågas i motionerna 2019/20:3064 (M) yrkande 2 och 2019/20:3189 (M) yrkande 23. Motionsyrkandena avstyrks.

Skadestånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår bl.a. ett yrkande om att myndigheter i högre utsträckning ska använda sin möjlighet att kräva in skadestånd, att skadestånden för sexualbrott ska höjas och att anhöriga till våldsdödade ska få rätt till kränkingsersättning.

Jämför reservation 14 (M, SD, KD) och 15 (C).

Motionerna

Myndigheter ska begära skadestånd

I motion 2019/20:2122 av Ellen Juntti (M) begärs att regeringen bör instruera myndigheter att i större utsträckning än i dag använda sin lagliga rätt att rikta skadeståndsanspråk.

Skadestånd vid nedlagd förundersökning

I motion 2019/20:721 av Markus Wiechel (SD) begärs en översyn av rutinerna för utbetalning av skadestånd till personer som varit misstänkta för brott. Motionären anför att grovt kriminella i dag alltför enkelt kan få skadestånd från staten när det inte funnits tillräckligt med bevis för att fälla dem för brott som de med stor sannolikhet har varit inblandade i.

Skadeståndsnivåer

I kommittémotion 2019/20:3068 av Johan Forsell m.fl. (M) yrkande 2 begärs att skadestånden för de som utsatts för ett sexualbrott bör höjas avsevärt. Ett liknande yrkande framställs i kommittémotion 2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 14.

I kommittémotion 2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7 begärs att en översyn ska göras av skadeståndsnivåerna för kränkning.

Kränkningersättning till anhöriga

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 37 begärs att man tillsätter en utredning om möjligheten att införa en bestämmelse i skadeståndslagen som ger anhöriga till våldsdödade rätt till kränkningersättning.

Bakgrund

Utbetalning av skadestånd

Den som har skadats till följd av ett brott kan kräva skadestånd av gärningsmannen. Regler om skadestånd och vilka skador som är ersättningsgilla finns i skadeståndslagen (1972:207). Processuella regler om hur skadeståndsanspråk ska framställas och att talan kan föras i samband med ett brottmål finns i rättegångsbalken. Regler om hur fordringar drivs in finns i utskökningsbalken. När ett brott anmäls till polisen ska målsäganden informeras om att åklagaren under vissa förutsättningar kan föra talan om enskilt anspråk på grund av brottet. Polisen ska också informera om möjligheterna att få ersättning enligt brottsskadelagen (2014:322) och om reglerna för hur dessa ärenden handläggs (13 a § förundersökningskungörelsen [1947:948]). Åklagaren ska, om brottet hör under allmänt åtal, på målsägandens begäran förbereda och föra talan om skadestånd. En förutsättning är att det kan ske utan väsentlig olägenhet och att anspråket inte är uppenbart obefogat. Vill målsäganden att anspråket ska tas upp i samband med åtalet, ska han eller hon anmäla anspråket till undersökningsledaren eller åklagaren och lämna uppgift om de omständigheter på vilka det grundas (22 kap. 2 § rättegångsbalken). Om ett målsägandebiträde har förordnats för en målsägande ska målsägandebiträdet hjälpa målsäganden att föra talan om enskilt anspråk med anledning av brottet, om detta inte görs av åklagaren (3 § lagen [1988:609] om målsägandebiträde). När stämningsansökan lämnas in till tingsrätten ska det framgå om åklagaren för talan om enskilt anspråk. Skadeståndsyrkandet behandlas tillsammans med övriga yrkanden i brottmålet. I samband med att domen skickas ut till parterna får de skriftlig information om betalning av skadeståndet. När domen vunnit laga kraft skickar domstolen den till Kronofogdemyndigheten (25 a § förordningen [1990:893] om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.). När en lagakraftvunnen dom som innebär att den tilltalade ska betala skadestånd kommer in till Kronofogdemyndigheten skickar myndigheten ut en skriftlig fråga till den brottsutsatte med en förfrågan om denne vill ha hjälp med att driva in skadeståndet. Om den brottsutsatte tackar ja till detta skickar Kronofogdemyndigheten en uppmaning till den som ska betala skadestånd att betala in skadeståndsbeloppet till myndigheten. Den skadeståndsskyldige har två veckor på sig att betala. Om så inte sker gör Kronofogdemyndigheten en tillgångsutredning för att ta reda på om den skadeståndsskyldige har möjlighet att betala. Om Kronofogdemyndighetens utredning visar att gärningsmannen inte kan betala hela det utdömda

skadeståndet, ska den brottsutsatte ta reda på om han eller hon har någon försäkring som kan täcka skadeståndet eller delar av det. Om ingen försäkringsersättning betalas ut kan den brottsutsatte vända sig till Brottsoffermyndigheten och ansöka om brottskadeersättning. Förutsättningarna för utbetalning av en sådan ersättning anges i brottskadelagen. Om brottskadeersättning betalas ut, inträder staten i den skadelidandes rätt till skadestånd. Brottskadeersättning betalas ut för personskador. Som personskador ersätts även skador på kläder, glasögon och liknande föremål som den skadade bar på sig vid skadetillfället. Om någon allvarligt kränkt någon annan genom ett brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet eller frid eller genom grovt förtal enligt 5 kap. 2 § brottsbalken betalas brottskadeersättning för den skada som kränkningen innebär. Brottskadeersättning kan i vissa fall betalas ut även för sakskador (4–6 §§ brottskadelagen).

Solidariskt betalningsansvar

När två eller flera ska ersätta en skada är huvudregeln att de svarar solidariskt för skadeståndet (6 kap. 4 § skadeståndslagen [1972:207]). Avsikten är bl.a. att underlätta för den som drabbas av skadan så att denne kan rikta krav på hela ersättningen till vem som helst av dem som orsakat skadan. Det är inte ovanligt att flera gärningspersoner döms för samma brott och blir solidariskt betalningsansvariga mot brottsoffret. Denna kan då välja att rikta krav på hela skadeståndsbeloppet mot en av gärningsmännen, som sedan i sin tur får kräva ersättning från övriga medansvariga. Enligt brottskadelagen (2014:322) ska man vid bestämmande av brottskadeersättning avräkna skadestånd som har betalats eller bör kunna bli betalt till den skadelidande på grund av skadan. Sådan avräkning görs även när det finns flera solidariskt skadeståndsansvariga. Rätten till brottskadeersättning finns då först som det visar sig att samtliga gärningsmän saknar betalningsförmåga. Frågan om att förändra reglerna om solidariskt betalningsansvar för minderåriga utreddes i samband med att en ny brottskadelag antogs. I propositionen som antogs av riksdagen (prop. 2013/14:14, bet. 2013/14:JuU38, rskr. 2013/14:255) fann regeringen att det inte fanns tillräckliga skäl att ändra reglerna om solidariskt betalningsansvar. Regeringen pekade därvid dock på att möjligheter att begränsa skadeståndsansvaret för personer under 18 år redan fanns och anförde bl.a. följande (s. 57 f.).

Det finns redan möjligheter att begränsa skadeståndsansvaret för personer under 18 år. Av 6 kap. 4 § skadeståndslagen följer att när två eller flera personer ska ersätta samma skada svarar de inte solidariskt för skadeståndet, om skadeståndsansvaret för någon av dem är begränsat. Vidare gäller enligt 2 kap. 4 § skadeståndslagen att en person under 18 år som vållar en skada endast ska ersätta skadan i den utsträckning det är skäligt med hänsyn till hans eller hennes ålder och utveckling, handlingens beskaffenhet, föreliggande ansvarsförsäkring och andra ekonomiska förhållanden samt övriga omständigheter. Bestämmelsen kan följaktligen begränsa en ung gärningsmans skadeståndsansvar. I de fall ett solidariskt

ansvar för en person under 18 år framstår som alltför betungande kan alltså redan i dag ett delat ansvar utdömas.

Brottskadlagsutredningen

Brottskadlagsutredningen (Ju 2010:12) hade bl.a. i uppdrag att ta ställning till om det finns skäl att lindra de krav som ställs på brottsutsatta att på egen hand kräva betalning av den skadeståndsskyldige, t.ex. genom att det primära ansvaret för att kräva in utdömda skadestånd läggs på staten (dir. 2010:84). Brottskadlagsutredningen lämnade i maj 2012 betänkandet En ny brottskadela (SOU 2012:26). Utredningen anförde följande om huruvida det primära ansvaret för att kräva in utdömda skadestånd skulle läggas på staten (s. 15 f.). När det gäller kraven i övrigt på den skadelidande, så vore det mest brottsoffervänliga alternativet att låta brottskadeersättning betalas ut i direkt anslutning till brottet. Utredningen finner dock att en sådan ordning inte är förenlig med det nuvarande systemets uppbyggnad. Många anser att gottgörelse från den som har vållat skadan är viktig för brottsoffrets upprättelse. Den grundläggande skadeståndsrättsliga principen, att den som har vållat skadan ska ersätta den, skulle komma i bakgrunden. Försäkringsersättningens funktion skulle också förändras och på sikt skulle försäkringsskyddet riskera att upphöra. Om försäkringsbolagen skulle betala ersättningen till staten i stället för till den enskilda försäkringstagaren, skulle nämligen bolagens incitament till att ha kvar skyddet i sina försäkringar, liksom kundens incitament att ha en sådan försäkring, försvinna. Försäkringsbolagen betalar i dag minst lika mycket genom överfallsskyddet i hemförsäkringarna som staten betalar genom brottskadeersättningen. En ändrad ordning skulle också medföra att Brottsoffermyndighetens beslutsunderlag försämrades. Komplikationer skulle också uppstå i förhållande till en efterföljande skadeståndstalan mot skadevällaren. Att föreslå en sådan radikal omläggning av regelsystemet har knappast stöd i direktiven och är enligt utredningens mening inte heller motiverad.

En ny brottskadela trädde i kraft den 1 juli 2014 (prop. 2013/14:94, bet. 2013/14:JuU38, rskr. 2013/14:255). Genom den nya lagstiftningen skapades ett större utrymme för Brottsoffermyndigheten att återkräva utbetald ersättning från gärningsmän. I propositionen (s. 20 f.) konstaterade regeringen att det med fog kan hävdas att det vore allra enklast för det enskilda brottsoffret om han eller hon kunde få ersättningen av staten direkt efter brottet. Ett annat alternativ vore att brottskadeersättningen betalades direkt efter det att domen vunnit laga kraft. Regeringen anförde att båda alternativen hade flera nackdelar. Bland annat nämndes att om brottsoffret skulle få ersättning av staten direkt efter brottet, skulle brottsoffrets vilja att medverka i brottsutredningen med stor sannolikhet minska. Detta skulle i sådana fall få allvarliga konsekvenser för den brottsbekämpande verksamheten och för förtroendet för rättsväsendets möjligheter att klara upp brott och skapa ett tryggare samhälle. Om brottskadeersättningen däremot skulle betalas ut direkt efter det att domen på skadestånd vunnit laga kraft, skulle en av

komplikationerna vara att man skulle sakna incitament för enskilda att teckna överfallsskydd – ersättningen skulle ju ändå betalas ut. Detta skulle på sikt kunna leda till att skyddet helt togs bort ur de svenska hemförsäkringarna, vilket framför allt skulle drabba de brottsoffer som inte får sin sak prövad av domstol. En sådan förändring skulle även innebära en betydande kostnadsökning för staten. Regeringen ansåg med anledning av de skäl som redovisades i propositionen att brottskadeersättning även i fortsättningen skulle vara underordnad andra ersättningsformer som står den skadelidande till buds, t.ex. skadestånd och ersättning från en försäkring.

Skadeståndets storlek

Med ideella skador avses skador som inte är av ekonomisk natur, främst fysiskt och psykiskt lidande vid personskador och kränkning av den personliga integriteten. Den 1 januari 2002 gjordes flera ändringar i skadeståndslagen (1972:207) i syfte att stärka rätten till skadestånd för ideell skada (prop. 2000/01:68, bet. 2000/01:LU19, rskr. 2000/01:216). Bland annat infördes tydligare regler om kränkingsersättning vid brott och hur ersättningen ska bestämmas. Ersättning för kränkning är en särskild form av ideellt skadestånd som inte förutsätter att någon fysisk skada har uppkommit. Enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen ska den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära ersätta den skada som kränkningen innebär. I 5 kap. 6 § första stycket skadeståndslagen anges att skadestånd med anledning av kränkning bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art och varaktighet. Det ska särskilt beaktas om handlingen

- haft förnedrande eller skändliga inslag
- varit ägnad att framkalla allvarlig rädsla för liv eller hälsa
- riktat sig mot någon med särskilda svårigheter att värja sin personliga integritet
- inneburit missbruk av ett beroende- eller förtroendeförhållande
- varit ägnad att väcka allmän uppmärksamhet.

Pågående arbeten

Regeringen tillsatte i december 2019 utredningen Stärkt rätt till skadestånd för brottsoffer (dir. 2019:104). I kommittédirektivet har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. ta ställning till i vilken utsträckning nivåerna på kränkingsersättning bör höjas. Regeringen skriver att frågan om att höja nivåerna för kränkingsersättning på senare år har aktualiserats på nytt och att det i olika sammanhang har gjorts gällande att nivån på ersättningar som dömts är för låg och inte står i överensstämmelse med det allmänna rättsmedvetandet. Mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande om fördubblad kränkingsersättning och som ett led i regeringens arbete med att stärka brottsoffers ställning och minska skadeverkningarna av brott, finns det

enligt regeringen skäl att se över i vilken utsträckning nivåerna på kränkingsersättning bör höjas och hur detta bör åstadkommas. Regeringen skriver vidare att det är viktigt att kränkingsersättningen står i samklang med rådande samhällsvärderingar och utgör en adekvat kompensation för den kränkning som ett brottsoffer har utsatts för. Översynen ska ske med utgångspunkt i nuvarande ordning att det i första hand är gärningsmannen som ska betala kränkingsersättningen. Enligt kommittédirektivet ska utredaren

- kartlägga ersättningsnivåerna för kränkning enligt rådande praxis
- om möjligt undersöka vilka som i dag kan anses vara de förhärskande etiska och sociala värderingarna i fråga om kränkingsersättningens storlek
- analysera hur höjda nivåer på kränkingsersättning kan påverka andra typer av ideellt skadestånd
- analysera andra följder av en höjd kränkingsersättning
- utifrån kartläggningen och analyserna överväga och ta ställning till i vilken utsträckning nivåerna på kränkingsersättning bör höjas och hur detta bör åstadkommas
- ta ställning till i vilken utsträckning polisens och andra särskilt utsatta yrkesgruppers rätt till kränkingsersättning bör utvidgas
- ta ställning till hur efterlevande anhörigas rätt till ideellt skadestånd kan stärkas, ta ställning till hur reglerna om förbud mot utmätning av skadestånd med anledning av ett frihetsberövande bör ändras för att i större utsträckning möjliggöra utmätning till förmån för brottsoffer
- föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som bedöms nödvändiga eller lämpliga.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2021.

Övrigt

Enligt 12 kap. 2 § regeringsformen får ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag.

Justitieminister Morgan Johansson besvarade den 12 juni 2019 en skriftlig fråga angående ersättning till Kriminalvården för merkostnader i samband med att aktivister stoppar transporter när en person ska utvisas. Statsrådet gav då följande svar.

Regeringen styr myndigheterna bl.a. genom lagstiftning och genom att myndigheterna tilldelas resurser för sin verksamhet. En myndighet har att självständigt, och utan regeringens eller riksdagens ingripande, utifrån en helhetsbedömning besluta hur man ska agera i frågor som rör myndighetens verksamhet och därmed sammanhängande frågor. Det aktuella fall som Ellen Juntti refererar till i sin fråga är under domstolsprövning och jag avser inte att uttala mig rörande detta.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2014/15 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att brottsoffer ska få ersättningen utbetald av staten (bet. 2014/15:JuU18 s. 28 f.). Utskottet uttalade att man instämde i den bedömning som regeringen gjorde i propositionen till den nya brottsskadelagen (prop. 2013/14:94), nämligen att det med fog kan hävdas att det vore allra enklast för brottsoffret om han eller hon kunde få ersättning av staten direkt efter brottet. Ett annat alternativ vore att brottsskadeersättning betalas direkt efter att domen vunnit laga kraft. Båda alternativen hade emellertid enligt utskottet flera nackdelar, bl.a. att incitamenten för enskilda att teckna försäkringar skulle minska och att detta skulle medföra en betydande kostnadsökning för staten. Utskottet anförde att brottsskadeersättning även i fortsättningen borde vara underordnat andra ersättningsformer som står den skadelidande till buds. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:124). Utskottet gjorde samma bedömning vid beredningen av likalydande yrkanden från allmänna motionstiderna 2016/17 (bet. 2016/17:JuU20, prot. 2016/17:104), 2017/18 (bet. 2017/18:JuU17, rskr. 2017/18:241) och 2018/19 (bet. 2018/19:JuU14, rskr 2018/19:182).

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2019 (bet. 2018/19:JuU1 s. 46) biföll utskottet ett motionsyrkande om fördubblad kränkingsersättning. Utskottet anförde följande.

Brottsofferperspektivet behöver stärkas i svenskt rättsväsende. Den person som har utsatts för ett brott ska alltid kunna räkna med stöd. Den kränkning som brottsoffret lidit efter att ha utsatts för brott bör i skadeståndshänseende värderas högre för att stå i bättre överensstämmelse med de etiska och sociala värderingar som är rådande i dag. Utskottet anser att nivån på kränkingsersättningen till brottsoffer bör fördubblas. En sådan förändring skulle på ett tydligare sätt markera att det som brottsoffret utsatts för utgör en överträdelse av dennes rätt till sin person och integritet. Som utgångspunkt är det gärningsmannen som ska betala ersättning för skadestånd på grund av brott. Den ordningen bör bibehållas även med de högre nivåerna. Den kostnadsökning som förslaget innebär för staten i form av högre utgifter för brottsskadeersättning belastar dock statskassan. Den ökade kostnaden för brottsskadeersättning beräknas uppgå till 40 miljoner kronor 2020 och 80 miljoner kronor 2021 när reformen får fullt genomslag och belastar anslag 1:11 Ersättning för skador på grund av brott. Utskottet föreslår således ingen anslagshöjning i denna del för 2019. Fördubblad kränkingsersättning kräver en lagändring och utskottet föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen att en sådan lagstiftning ska beredas för att kunna överlämnas till riksdagen i, eller i anslutning till, budgetpropositionen för 2020.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande om fördubblad kränkingsersättning har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. ta ställning till i vilken utsträckning nivåerna på kränkingsersättning bör höjas. Utredningen ska även ta ställning till hur efterlevande anhörigas rätt till ideellt

skadestånd kan stärkas. Då pågående utredning tar upp de frågor om höjd kränkingsersättning och anhörigas rätt till ideellt skadestånd som yrkas i motionerna 2019/20:3068 (M) yrkande 2, 2019/20:823 (SD) yrkande 14, 2019/20:3348 (KD) yrkande 7 och 2019/20:3248 (C) yrkande 37 saknas det skäl för utskottet att ställa sig bakom yrkandena. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom yrkandet i motion 2019/20:2122 (M) om att regeringen bör instruera myndigheter att i större utsträckning än i dag använda sin lagliga rätt att rikta skadeståndsanspråk. Motionsyrkandet avstyrks. Även motion 2019/20:721 (SD), vari det begärs en översyn av rutinerna för utbetalning av skadestånd till personer som varit misstänkta för brott, avstyrks.

Brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en översyn av det offentliga stödet till brottsofferjourer, om implementering av EU:s brottsofferdirektiv och om att återkopplingen från polis till brottsoffer bör vara tydlig och noggrann.

Jämför reservation 16 (V), 17 (M, KD, L), 18 (M, C, KD, L), 19 (M, C), 20 (KD), 21 (C), 22 (M), 23 (KD) och 24 (KD).

Motioner

Stärkt skydd för brottsoffer

I kommittémotion 2019/20:142 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2 begärs att regeringen tar ett helhetsgrepp om frågan om hur EU:s brottsofferdirektiv på bästa sätt ska genomföras och följas upp i Sverige.

I motion 2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C) yrkande 19 begärs att skyddet för brottsoffer ska stärkas för att öka andelen brottsoffer som vågar vittna.

I partimotion 2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 27 begärs att brottsofferperspektivet i svenskt rättsväsende stärks och i yrkande 31 begärs att återkopplingen från polis till brottsoffer bör vara tydlig och noggrann. Även i kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 36 begärs att skyddet för brottsoffer stärks. Liknande yrkanden framställs i kommittémotion 2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 5 och 10.

I kommittémotion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 50 och 52 begärs ökad trygghet för personer som utsätts för våld i en nära relation och att nolltolerans mot våld i nära relationer ska gälla för alla som bor i Sverige.

Brottsofferjourer

I partimotion 2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 30 begärs att stödet till brottsoffer bör vara likvärdigt över hela landet. Ett liknande yrkande framställs i kommittémotion 2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

Forskning kring brottsoffer

I kommittémotion 2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 12 begärs att den viktimologiska forskningen (forskning kring brottsoffer) i Sverige ska stärkas.

Övrigt

I motion 2019/20:3028 av Serkan Köse (S) begärs att regeringen bör verka för att uppmärksamma aleviternas vardag och de svårigheter de möter i Sverige och i Turkiet.

I motion 2019/20:3278 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 1 begärs att rättsväsendets hbtq-plus-kompetens ska säkerställas och vara hög i hela landet. I yrkande 2 begärs att bättre förebyggande arbete och utredning av hatbrott mot hbtq-plus-personer. I yrkande 3 begärs utbildning om hatbrott och hbtq-plus-personers livssituation i polisutbildningen och Polismyndighetens utbildningsprogram, som utbildning av ordningsvakter m.m. I yrkande 4 begärs att en myndighet görs ansvarig för att följa forskning om hatbrott på hbtq-plus-fobisk grund.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) framgår att det till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Vidare ansvarar socialnämnden för att ett barn som utsatts för brott och barnets närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Det finns en långtgående informationsskyldighet gentemot ett brottsoffer. Detta regleras bl.a. i förundersökningskungörelsen (1947:948). Exempelvis ska brottsoffret informeras om rätten till målsägandebiträde och stödperson, möjligheterna att begära skadestånd och få ersättning enligt brottsskadelagen samt möjligheten att ansöka om rättshjälp och kontaktförbud (13 a §). Enligt 13 b § ska brottsoffret så snart som möjligt tillfrågas om han eller hon vill bli underrättad om beslut om att en förundersökning inte ska inledas eller att en

inledd förundersökning har lagts ned, beslut om att åtal inte ska väckas, tidpunkt och plats för sammanträden i rätten och en dom eller ett slutligt beslut i målet. Vidare ska brottsoffret informeras när en gripen, anhållen eller häktad misstänkt person avviker eller om frihetsberövandet hävs (13 c §).

Vid brott mot person har målsäganden, enligt 35 § fängelseförordningen (2010:2010), rätt att tillfrågas om han eller hon vill få viss information om en person som tagits in på en anstalt. Informationen ska förmedlas av Kriminalvården, och den handlar om på vilken anstalt den intagna är placerad och om den intagna förflyttas samt får permission eller frigges. En målsägande kan också ha rätt att bli informerad om den intagna rymmer, fritas eller uteblir efter en permission. Målsägandens rätt till information gäller inte i vissa fall, t.ex. om en underrättelse kan befaras medföra fara för den intagnas liv eller hälsa.

Enligt 36 § ska en underrättelse enligt 35 § lämnas i lämplig tid och utformas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. I Brottsoffermyndighetens rapport Förslag om bättre digitalt bemötande av brottsutsatta anges följande (s. 17).

Vanligtvis kommunicerar Kriminalvården med målsäganden via post eller telefon. Information skickas också via e-post, sms och fax, om det är säkerställt att mottagaren verkligen är målsäganden. Vid ett sådant utskick får informationen inte innehålla känsliga uppgifter om den dömda. Om en intagen avviker underrättas målsäganden omgående och det kan då bli frågan om att använda ett snabbare sätt att kommunicera än annars, till exempel telefon i stället för post. Vid allvarliga fall kan Kriminalvården dessutom behöva samverka med Polismyndigheten för att på så vis snabbt kunna underrätta målsäganden.

Enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) följer att staten eller en kommun ska ersätta

1. personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada, som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten eller kommunen svarar
2. skada på grund av att någon annan kränks på sätt som anges i 2 kap. 3 § genom fel eller försummelse vid sådan myndighetsutövning.

En talan om sådan ersättning prövas i första hand av Justitiekanslern.

Stöd till brottsoffer

Av information från regeringens webbplats framgår att regeringen vidtagit bl.a. följande åtgärder för att genomföra brottsofferdirektivet.

- Målsäganden ska alltid underrättas om en frihetsberövad person släpps fri. Det innebär att informationsskyldigheten även kommer att omfatta tiden före dom och verkställighet. Det regleras också vem som ansvarar för att brottsoffret får den information som han eller hon har rätt till i de olika faserna av processen.

- Den som har utsatts för brott ska så snart som möjligt få information om vilka skyddsåtgärder som finns och om möjlighet till alternativt boende. Information ska också ges om vilka myndigheter, organisationer och andra som kan lämna vård till brottsoffret.
- Polisen ska göra en individuell skyddsbedömning för att fastställa om målsäganden har behov av särskilda skyddsåtgärder under förundersökning och rättegång. Målsäganden under 18 år ska alltid anses ha ett sådant särskilt skyddsbehov.
- Brottsoffer ska få information om hur det egna ärendet fortskrider och om vilken roll han eller hon kommer att ha i den fortsatta processen.
- Den som utsatts för brott ska alltid få information om vem på en myndighet som ska ge upplysningar i det egna ärendet.
- Målsäganden ska alltid få en skriftlig bekräftelse av sin anmälan om brott. Om målsäganden inte behärskar svenska ska anmälan översättas om han eller hon begär det. En tolk ska anlitas vid anmälan av brott för en målsägande som inte behärskar svenska.

Av regleringsbrevet för Brottsoffermyndigheten för 2020 framgår att Brottsoffermyndigheten ska ansluta relevanta meddelandeflöden till brottsutsatta via Mina meddelanden i den mån myndigheten bedömer det lämpligt med hänsyn till informationssäkerhet och den personliga integriteten. Myndigheten ska vidare ta fram en digital tjänst för kompletteringar av ansökan om brottskadestämning. Myndigheten ska redovisa resultatet av nämnda åtgärder senast den 22 februari 2021. Av regleringsbrevet framgår vidare att myndigheten ska se över och utveckla myndighetens information som riktar sig till offer för terrorism. Den information som Brottsoffermyndigheten tar fram bör vara flerspråkig och innehålla information om den rätt till hjälp, stöd och skydd som offer för terrorism och deras familjemedlemmar har enligt brottsofferbestämmelserna i EU:s terrorismdirektiv. Informationen bör vara generell och lättillgänglig samt utgöra ett komplement till den information som andra aktörer med ansvar för offer för terrorism redan tillhandahåller. Informationen bör vara möjlig att anpassa till omständigheterna vid en särskild händelse och på så sätt bidra till att det finns uthållig information till offer för terrorism och deras familjemedlemmar samt till sådana aktörer som möter dessa personer efter en akut krishanteringsfas. För att informationen ska vara ändamålsenlig och relevant i alla delar bör uppdraget genomföras i samverkan med andra aktörer med ansvar för offer för terrorism. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 31 maj 2021.

Riksrevisionen meddelade den 13 mars 2020 att myndigheten avser att granska Polismyndighetens information till brottsutsatta. Riksrevisionen uppger följande på sin hemsida.

Personer och företag som anmäler brott har rätt att få relevant och begriplig information om sina ärenden och om vilka rättigheter de har som brottsutsatta. Det kan till exempel handla om varför brottet utreds eller

inte, hur den fortsatta handläggningen kommer att gå till och vem som kan ge svar på frågor eller ta emot ytterligare information.

Det är viktigt av flera skäl, bland annat för att brottsutsatta som förstår Polismyndighetens information har större möjligheter att bidra i det egna ärendet. I förlängningen kan det även påverka förtroendet för myndigheten och rättsväsendet i stort, vilket har betydelse för om människor anmäler brott, deltar i brottsutredningar och väljer att vittna.

Riksdagen har vid flera tillfällen tillkännagivit för regeringen att den vill se en förbättring när det gäller information till brottsoffer. Det handlar till exempel om att lämna information om vad som händer i utredningen, möjligheten att få stöd av en brottsofferstödjare och varför polis och åklagare avstår från att utreda brottet om så sker.

Regeringen har vid flera tillfällen, både före och efter riksdagens tillkännagivanden, tagit initiativ till ett antal åtgärder i syfte att åstadkomma sådana förändringar som riksdagen efterfrågat.

Riksrevisionen uppger vidare att syftet med granskningen är att undersöka om Polismyndighetens arbete med information till brottsoffer är effektivt. Granskningen omfattar Polismyndighetens informationsarbete från att en förundersökning inleds till att den avslutas. Granskningen kommer att sammanställas i en rapport som planeras att publiceras i november 2020.

Brottsofferfonden

Brottsofferfonden etablerades 1994 i syfte att ge ekonomiskt stöd till olika former av brottsofferinriktad verksamhet. Den som döms för ett brott där fängelse ingår i straffskalan är i dag skyldig att betala en särskild avgift till Brottsofferfonden. Tidigare var avgiften 500 kronor, men den höjdes den 1 februari 2015 till 800 kronor. Samtidigt höjdes avgiften för den som verkställer ett fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll, s.k. fotboja, från 50 kronor per dag till 80 kronor per dag. Avsikten med höjningen var att förstärka förutsättningarna för det arbete som de ideella organisationerna, bl.a. brottsofferjourerna, utför för stöd till brottsoffer.

Regeringen beslutade i november 2015 att minst 75 procent av Brottsofferfondens medel ska tillfalla organisationer i det civila samhället som bedriver brottsofferstödjande verksamhet. Regeringen konstaterade då att behovet av finansiering av det civila samhällets brottsofferstödjande verksamheter var stort och konkurrensen om befintliga medel hård, och regeringen ville på detta sätt förbättra verksamheternas förutsättningar.

EU:s brottsofferdirektiv och dess behandling i riksdagen

Den 25 oktober 2012 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (brottsofferdirektivet). Direktivet trädde i kraft den 15 november 2012 och skulle vara genomfört i svensk rätt senast den 16 november 2015.

I betänkande 2014/15:JuU21 Genomförande av brottsofferdirektivet behandlade utskottet proposition 2014/15:77 Genomförande av brottsofferdirektivet och åtta motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen.

Regeringens bedömning i propositionen var att det endast krävdes ett fåtal lagändringar för att genomföra direktivet i svensk rätt eftersom de flesta åtagandena i direktivet uppfylls av gällande rätt.

Utskottet ställde sig bakom de förslag som lämnades i propositionen och föreslog att riksdagen skulle avslå motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:258).

Riksdagens tillkännagivande om en brottsofferportal för offer för bedrägeri och identitetskapningar

I skrivelse 2017/18:75 (s. 30) anför regeringen bl.a. följande:

En rad åtgärder har vidtagits för att stärka skyddet mot bedrägerier och identitetskapningar och för att förbättra servicen för dem som utsatts för denna typ av brottslighet. Ett antal av Sveriges kreditupplysningsföretag har infört en särskild bedrägerispärrtjänst för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar. Tjänsten innebär att den som utsatts för bedrägeri endast behöver ringa ett samtal för att spärra möjligheterna till kreditupplysning hos de anslutna kreditupplysningsföretagen.

Också Skatteverket har infört en e-tjänst som ökar möjligheterna för den enskilde att skydda sig mot bedrägerier som görs med falska adressändringar. Det kan i sammanhanget falska adressändringar nämnas att regeringen den 23 februari i år beslutade propositionen. Ett starkare skydd mot orättvisa betalningsanmärkningar som innehåller förslag för att minska risken för att en privatperson drabbas av en betalningsanmärkning på grund av ett offentlighetskrav som han eller hon inte känner till. Genom förslaget ges gäldenären en möjlighet att undvika en betalningsanmärkning genom att betala kravet i samband med en underrättelse från Kronofogdemyndigheten. Regeringen gav den 19 maj 2016 Brottsoffermyndigheten i uppdrag att lämna förslag till ett bättre digitalt bemötande av brottsutsatta, bl.a. gällande utveckling av myndighetsgemensam webbinformation riktad till brottsutsatta (Ju2016/03925/KRIM). Uppdraget redovisades den 31 maj 2017. Härefter har Polisen, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Kriminalvården och Kronofogdemyndigheten fått uppdrag i respektive regleringsbrev för 2018 att förbättra den digitala kommunikationen till brottsutsatta.

Regeringens ambition är att fortsätta att stärka stödet och skyddet för brottsutsatta. De åtgärder som tas upp i tillkännagivandet är omhändertagna. Regeringen har tillgodosett riksdagens tillkännagivande och har i skr. 2016/17:75 angett att skrivelsen i denna del kan läggas till handlingarna. Regeringen har den 22 februari 2018 beslutat att lägga punkten 22 till handlingarna. Punkten är slutbehandlad.

I bet. 2018/19:JuU14 konstaterade utskottet att ett flertal åtgärder har vidtagits för att underlätta för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar. Utskottet ansåg dock att det ännu återstår en del att göra och att målsättningen bör vara att den utsatte på ett enkelt och smidigt sätt ska kunna få information och spärra sina identitetsuppgifter på ett och samma ställe. Utskottet föreslog

mot den bakgrunden att regeringen tar initiativ till att en brottsofferportal inrättas för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar. Riksdagen följde utskottets förslag (2018/19:JuU14, rskr. 2018/19:182).

Hbtq-frågor

I juni 2018 publicerade regeringen en broschyr som beskriver regeringens arbete med hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter. Regeringen konstaterar i broschyren att trots att en rad åtgärder har vidtagits för att stärka hbtq-personers rättigheter så finns det alltså brister i Sverige. Regeringen skriver att reformarbetet därför måste fortsätta för att hbtq-personer ska kunna leva ett liv där deras rättigheter och identitet fullt ut respekteras.

I december 2016 tillsatte regeringen en utredning i syfte att göra en bred kartläggning av transpersoners villkor och situation i samhället och föreslå konkreta insatser som bidrar till förbättrade levnadsvillkor för transpersoner. Utredningen överlämnade betänkandet Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor (SOU 2017:92) den 27 november 2017. Betänkandet har remitterats. I betänkandet föreslås ett antal åtgärder för att säkerställa transpersoners rättigheter och möjligheter. Förslagen bereds i Regeringskansliet.

Den 30 augusti 2018 fattade regeringen beslut om en lagrådsremiss innehållande förslag om en modern lagstiftning för ändrad könstillhörighet. Lagrådet avstyrkte dock regeringens förslag och ärendet bereds nu fortsatt i Regeringskansliet.

Den 1 juli 2018 respektive den 1 januari 2019 trädde lagändringar i kraft som innebär att grunden könsöverskridande identitet eller uttryck lades till i bestämmelserna om hets mot folkgrupp och olaga diskriminering samt i åtalsregeln om förolämpning. Det framgår nu också uttryckligen att det är en försvårande omständighet om ett motiv för ett brott har varit att kränka en person eller en grupp av personer på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck.

Polismyndigheten har i enlighet med ett uppdrag från 2018 redovisat vilka åtgärder som myndigheten vidtagit för att bekämpa hatbrott. Av redovisningen framgår bl.a. att riktade utbildningsinsatser och informationsutbyte inom Polismyndigheten är av stor betydelse för att sprida kunskap i hela polisorganisationen. Enligt Polismyndigheten är fortsatt samverkan, nära dialog och förtroendeskapande åtgärder centrala faktorer i det fortsatta arbetet för att bekämpa hatbrotten.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade ett flertal motionsyrkanden om brottsoffer från den allmänna motionstiden 2018/19 i betänkande 2018/19:JuU14. Utskottet föreslog ett tillkännagivande om en brottsofferportal för drabbade av bedrägerier och identitetskapningar. Övriga yrkanden avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (2018/19:JuU14, rskr. 2018/19:182).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att EU:s brottsofferdirektiv får anses genomfört i Sverige. Dock pågår det kontinuerligt arbete för att förbättra situationen för brottsoffer. Utskottet är därför inte berett att föreslå ett sådant tillkännagivande till regeringen som föreslås i motion 2019/20:142 (V) yrkande 2. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet konstaterar att det förutom genomförandet av brottsofferdirektivet har vidtagits ett flertal åtgärder från rättsväsendets sida för att stärka stödet till brottsoffer. Något initiativ från utskottets sida med anledning av motion 2019/20:203 (C) yrkande 19, motion 2019/20:2832 (M) yrkande 27 och motion 2019/20:3248 (C) yrkande 36 är därför inte nödvändigt. Yrkandena avstyrks.

I motion 2019/20:3248 (C) yrkandena 50 och 52 begärs ökad trygghet för personer som utsätts för våld i en nära relation och att nolltolerans mot våld i nära relationer ska gälla för alla som bor i Sverige. Utskottet noterar att de åtgärder som redovisats ovan för att stärka stödet till brottsoffer även kommer offer för våld i nära relationer till del. Vidare torde målsättningen i den nationella strategin för att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor – att uppnå en förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn – innefatta ett stärkt brottsofferstöd (se avsnitt Våldsbrott m.m.). Sammantaget anser utskottet att något tillkännagivande inte är nödvändigt när det gäller motion 2019/20:3248 (C) yrkandena 50 och 52. Yrkandena avstyrks därmed.

Riksrevisionen har inlett en granskning av polisens information till brottsutsatta. Utskottet anser därför att det inte finns skäl att ställa sig bakom yrkande 31 i motion 2019/20:2832 (M). Utskottet anser även att det saknas skäl att bifalla motion 2019/20:3348 (KD) yrkandena 5 och 10. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Det följer av socialtjänstlagen att kommuner har en skyldighet att verka för att den som har utsatts för brott och dennes anhöriga får hjälp och stöd. Något tillkännagivande till regeringen om att se över det offentliga stödet till brottsofferjourer i enlighet med vad som framförs i motion 2019/20:3348 (KD) yrkande 1 eller i motion 2019/20:2832 (M) yrkande 30 är därför inte nödvändigt. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom yrkandet om att stärka den viktologiska forskningen (forskning kring brottsoffer) som framställs i motion 2019/20:3348 (KD) yrkande 12. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet anser inte heller att det som framkommit ger utskottet skäl att ställa sig bakom motion 2019/20:3028 (S) om att regeringen bör verka för att uppmärksamma aleviternas vardag och de svårigheter de möter i Sverige och i Turkiet. Motionen avstyrks därmed.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att det pågår en del arbete med hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter. Utskottet ser mot bakgrund av det arbete som redan görs ingen anledning att föreslå några tillkännagivanden i

enlighet med de yrkanden som framställs i motion 2019/20:3278 (S) yrkande 1–4. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Unga brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska ta fram en nationell plan för barnhusens verksamhet i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett var i landet man bor, och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. att stärka allmänhetens kunskap om hur vuxna kan anmäla kränkande bilder och filmer av övergrepp mot barn och om att förändra sekretesslagstiftningen så att berörda myndigheter inom barnhusen kan samarbeta utan hinder av sekretess. Jämför reservation 25 (V), 26 (M, KD), 27 (KD), 28 (L) och 29 (L).

Motioner

Barnahus

I kommittémotion 2019/20:142 av Linda Westerlund Snecker (V) yrkande 5 begärs att regeringen bör ta fram en nationell plan för barnhusens verksamhet i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn. Liknande yrkanden framställs i motion 2019/20:1534 av Annika Hirvonen Falk och Pernilla Stålhammar (båda MP) yrkandena 1 och 2, i motion 2019/20:2121 av Ellen Juntti (M), i motion 2019/20:2447 av Annika Hirvonen Falk och Pernilla Stålhammar (båda MP) yrkande 3 och i partimotion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 76.

I motion 2019/20:1534 av Annika Hirvonen Falk och Pernilla Stålhammar (båda MP) yrkande 5 begärs ett tydliggörande av vilka som ingår i barnhusens målgrupper. Ett liknande yrkande framställs även i motion 2019/20:2447 av Annika Hirvonen Falk och Pernilla Stålhammar (båda MP) yrkande 8.

I kommittémotion 2019/20:142 av Linda Westerlund Snecker (V) yrkande 6 begärs att en utredning ska tillsättas för att utreda hur barns specifika behov kopplat till förundersökning, rättsprocess, stöd- och skyddsåtgärder m.m. bättre kan tillgodoses och föreslå förbättringsåtgärder på området. Ett liknande yrkande framställs i motion 2019/20:1051 av Tomas Kronståhl m.fl. (S).

I partimotion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 77 begärs att sekretesslagstiftningen bör förändras så att berörda myndigheter inom barnhusen kan samarbeta utan hinder av sekretess.

I kommittémotion 2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att inrätta strategiskt placerade regionala barnhus som täcker hela landet.

Barn som bevittnar våld

I motion 2019/20:434 av Sofia Nilsson (C) begärs att barn som bevittnar våld mellan närstående vuxna ska betraktas som ett självständigt brottsoffer. I kommittémotion 2018/19:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 23 begärs ett tillkännagivande om att barn som upplevt våld i nära relationer bör ses och behandlas som brottsoffer.

I partimotion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 78 begärs att barn som bevittnat våld i hemmet ska synliggöras i rättsprocessen på ett bättre sätt.

Kunskapslyft

I kommittémotion 2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att stärka allmänhetens kunskap om hur vuxna kan anmäla kränkande bilder och filmer av övergrepp mot barn.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) framgår bl.a. att det till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ansvarar för att ett barn som utsatts för brott och barnets närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Barn som bevittnat våld

Genom en ändring av brottsskadelagen (2014:322) som trädde i kraft den 15 november 2006 har barn som bevittnat våld mot en närstående möjlighet att få brottsskadeersättning (prop. 2005/06:166, bet. 2005/06:JuU19, rskr. 2005/06:293). Ändringen syftade bl.a. till att synliggöra dessa barn. I samband med den ovan redovisade lagändringen ändrades också socialtjänstlagen (2001:453) genom att det slogs fast att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är att anse som offer för brott.

I förarbetena till lagändringen anförs bl.a. följande om att ge barn som bevittnat våld status som målsägande (prop. 2005/06:166 s. 24 f.).

Enligt regeringens uppfattning bör ett barn som bevittnat, men inte direkt utsatts för ett brott, inte heller ges de processuella befogenheter som är förenade med målsägandeställning. Målsägande är ett processuellt begrepp som i rättegångsbalken används vid avgränsningen av vem som

har rätt att åtala och ange ett brott. Enligt 20 kap. 8 § rättegångsbalken är målsägande den mot vilken ett brott är begånget eller som därav blivit förmärnad eller lidit skada. I praxis har målsägandebegreppet sammanfattats så att målsägande vid ett visst brott är den eller de personer som med hänsyn till straffbudets syfte kan anses vara så direkt berörda av brottet att de framför andra personer inom brottets verkningskrets bör betros med utövandet av den offentliga funktion som en straffalán innebär (jfr Agge och Thornstedt i NJA 1969 s. 364). En annan sak är att en talan om enskilt anspråk som väcks av ett barn som drabbats av personskada med anledning av ett brott mot en anhörig många gånger bör kunna föras i samband med åtal för brottet (se 22 kap. 1 § rättegångsbalken).

I förarbetena till den nya brottsskadelagen som trädde i kraft den 1 juli 2014 anför regeringen bl.a. följande (prop. 2013/14:94 s. 40).

Regeringen anser det viktigt att den rätt som finns för barn som bevittnar brott också kommer till användning. Fokus bör därför riktas mot att tillhandahålla rätt verktyg så att barnen uppmärksammas och ersättningen aktualiseras. Det är framför allt angeläget att berörda myndigheter uppmärksammar barn som har bevittnat brott. Som Rikspolisstyrelsen framhåller pågår ett arbete med att förbättra informationen till brottsoffer. Framför allt polis och åklagare har en viktig roll i att uppmärksamma barn som har bevittnat våld och andra övergrepp i nära relationer. För att dessa barn i högre grad ska synliggöras i förundersökningarna har regeringen även gett Brottsoffermyndigheten i uppdrag att genomföra utbildningsinsatser riktade till berörda yrkesgrupper. Genom utbildningsinsatserna kan dessa barns möjligheter att få brottsskadeersättning förbättras. Enligt regeringen bör en positiv förändring kunna uppnås genom att det, vid sidan av ökad information och utbildning, införs kompletterande bestämmelser i myndigheternas regelverk. Utredningen anser t.ex. att det bör tydliggöras i förundersökningskungörelsen att målsäganden i förekommande fall ska informeras om att även ett barn som har bevittnat brott kan ha rätt till brottsskadeersättning. Utredningen anser också att det särskilt bör antecknas i förundersökningsprotokollet om det har funnits barn närvarande på brottsplatsen. Som utredningen anför finns det anledning att vidta flera olika åtgärder för att anpassa och förbättra systemet i denna del, så att fler barn som har rätt till ersättning fångas upp. Regeringen avser att i förordning föreskriva att barn som har bevittnat brott och föräldrar till dessa barn ska få bättre information om rätten till brottsskadeersättning, och att dessa barn på ett bättre och mer direkt sätt ska uppmärksammas av berörda myndigheter.

Förundersökningskungörelsen

Enligt 2 a § förundersökningskungörelsen ska en förundersökning där målsäganden vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktats mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen ska vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Sverige var ett av de första länderna att ratificera den. Konventionen trädde i kraft den 2 september 1990.

I artikel 3 stadgas att barnets bästa alltid ska komma i första rummet vid alla beslut som rör barn. Enligt artikel 12 har ett barn rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som rör det. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad. För detta ändamål ska barnet särskilt ges möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstolsärenden och administrativa förfaranden som rör barnet. Vidare har barn rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar och andra vårdnadshavare (artikel 19). Barn har även rätt att skyddas mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp (artikel 34). Barn som blivit offer för vanvård, utnyttjande, försummelse, tortyr, väpnade konflikter eller annan omänsklig behandling har rätt till rehabilitering och social återanpassning (artikel 39).

I mars 2016 överlämnade Barnrättighetsutredningen ett utredningsbetänkande om hur FN:s barnkonvention kan göras till svensk lag (SOU 2016:19). Utredaren föreslog också ett kunskapslyft om konventionens praktiska tillämpning i förhållande till olika verksamheter. Sedan den 1 januari 2020 har barnkonventionen ställning som svensk lag (prop. 2017/18:186, bet. 2017/18:SoU25, rskr. 2017/18:389).

Barnahus

På uppdrag av regeringen har Rikspolisstyrelsen i samverkan med Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen tagit fram nationella riktlinjer för samverkan kring barn som misstänks vara utsatta för brott (Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus, POA-428-6530/08). Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att samverkan mellan berörda myndigheter vid utredningar om barn sker på ett effektivt och rättssäkert sätt med ett konsekvent barnperspektiv. Enligt riktlinjerna ska arbete med brottsutsatta barn främst ske i s.k. barnahus, men även på orter där sådana saknas ska samverkan ske. Förfarandet för när barn hörs under förundersökningen ska präglas av ett konsekvent barnperspektiv. Målgrupp för samverkan är barn som misstänks vara utsatta för misshandel och andra våldsbrott, sexualbrott eller brott mot förbud mot könsstympning av kvinnor. I målgruppen ingår även barn som lever med våld i familjen (vittnen till våld). När det bedöms vara lämpligt bör samverkan även omfatta barn som är förövare av sexualbrott.

Polisen arbetar därför enligt särskilda metoder när offret är ett barn. Förhör hålls av särskilt utbildad personal antingen i barnahus eller i speciellt inredda förhörssal för barn hos polisen för att barnet ska slippa besöka olika inrättningar och upprepa sin historia. Videoförhör används för att barnet inte

ska behöva närvara vid rättegången (prop. 2012/13:111 s. 93). Av skrivelsen Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp (skr. 2015/16:192) framgår att det i dagsläget finns barnahus på fler än 30 orter i Sverige.

Efter förslag från utskottet uppmanade riksdagen i ett tillkännagivande under våren 2014 regeringen att stimulera myndigheternas arbete med att inrätta fler barnahus (bet. 2013/14:JuU18, rskr. 2013/14:177). Regeringen anför i skrivelse 2016/17:75 (s. 15) att flera nya barnahus har etablerats sedan tillkännagivandet beslutades, och barnahus finns för närvarande i alla län utom Norrbotten, Jämtland och Halland. Verksamheten omfattar redan i dag barn upp till 18 år, och den har vid flera tillfällen varit föremål för översyn. Vidare har ett nationellt kunskapscentrum – Barnafrid – inrättats vid Linköpings universitet. De åtgärder som tas upp i tillkännagivandet är därmed omhändertagna. Regeringen anför vidare i skrivelse 2017/18:75 (s. 10 f.) att regeringen den 11 januari 2018 beslutade att ge Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum) i uppdrag att utvärdera barnahusverksamheterna i Sverige (S2018/00212/FST). Vidare konstaterar regeringen att de åtgärder som tas upp i tillkännagivandet därmed är omhändertagna, och den 13 december 2017 beslutade regeringen att lägga punkten till handlingarna. Punkten är slutbehandlad.

Regeringen gav i december 2018 Linköpings universitet i uppdrag att utvärdera barnahusverksamheterna i Sverige. För att främja ett kvalitativt och likvärdigt bemötande för brottsutsatta barn, oavsett bostadsort, ska utvärderingen identifiera goda exempel och eventuella brister. Uppdraget redovisades till regeringen i mars 2019. Av beskrivningen av uppdraget framgår bl.a. följande. Uppdraget om utvärdering av barnahusverksamheterna syftar till att synliggöra aktuella behov och därigenom främja att brottsutsatta barn får ett likvärdigt bemötande, stöd och skydd oavsett bostadsort. En utvärdering belyser kvalitet, behovsuppfyllnad, eventuella skillnader och de konsekvenser sådana skillnader får för de barn som utgör målgruppen och kan på så sätt utgöra ett viktigt underlag för berörda myndigheter. I uppdraget ingick inte att lämna åtgärdsförslag.

Pågående arbeten

Regeringen gav den 14 juni 2018 (dir 2018:48) en särskild utredare i uppdrag att med utgångspunkt i barnets rätt att skyddas från våld och andra brottsliga handlingar överväga ett utökat straffrättsligt skydd för de barn som bevittnar brott som begås av och mot närstående. Utredningen Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord (SOU 2019:32) överlämnades till regeringen den 12 juni 2019. Utredningen föreslår att det införs en ny straffbestämmelse om barnfridsbrott i fjärde kapitlet brottsbalken. Den nya bestämmelsen innebär ett särskilt straffansvar för den som begår en brottslig gärning mot en närstående person och gärningen bevittnas av ett barn, om

gärningen är ägnad att skada tryggheten eller tilliten hos barnet i förhållande till någon av dessa personer. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredning av motioner från den allmänna motionstiden 2018/19 konstaterade utskottet att ett flertal åtgärder vidtagits, bl.a. genom ändringar i brottsskadelagen och socialtjänstlagen, för att synliggöra barnen och fastslå att dessa är att anse som brottsoffer. Utskottet vidhöll därför att något tillkännagivande till regeringen om att barn som upplevt våld i nära relationer bör ses och behandlas som brottsoffer inte är nödvändigt.

Utskottet behandlade och avstyrkte vidare en begäran om ett tillkännagivande om att rättsprocesser där barn är inblandade kontinuerligt ska förbättras och förändras. Utskottet yttrade att det utgår från att ett sådant arbete bedrivs och att det därför inte finns skäl för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande.

Även ett yrkande om att tydliggöra barnhusens målgrupper behandlades och avstyrktes. Utskottet konstaterade att det i riktlinjerna för barnhusens verksamhet anges att även barn som lever med våld i familjen ingår i verksamhetens målgrupp och att samverkan även bör omfatta barn som är förövare av sexualbrott när det bedöms lämpligt.

Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2018 (bet. 2017/18:JuU1 s. 129 f.) biföll utskottet ett motionsyrkande om särskild utbildning för den som hör eller förhör barn. Utskottet anförde följande.

För att Sverige ska leva upp till barnkonventionen bör barn erbjudas stöd av personer som har särskild kompetens för att arbeta med barn i exempelvis rättsprocesser eller utredningar. Enligt utskottets mening bör den som hör eller förhör ett barn ha särskild utbildning för detta, och de instanser som har ärenden som rör barn bör ha rutiner för att säkerställa att barnet får komma till tals. Det ställs också i dag sådana krav, bl.a. ska polisiära förhållare som framgått ha genomgått och godkänts vid en tvåstegsutbildning. Även vid barnhusen finns särskild kompetens samlad för att underlätta för barn som förhörs. Det är dock viktigt att säkerställa att dessa krav får genomslag fullt ut i hela rättsväsendet så att samtliga personer som hör eller förhör barn har genomgått sådan utbildning. Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att säkerställa att den som hör eller förhör barn ska ha särskild utbildning för det och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:93).

Utskottets ställningstagande

I dag finns barnhus på ett trettiotal platser i landet. Där samverkar polis, socialtjänst och hälso- och sjukvård med flera aktörer för att hjälpa barn som har utsatts för brott. I betänkandet Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord (SOU 2019:32) konstateras att tillgången till och innehållet i

verksamheten varierar i olika delar av landet vilket är problematiskt eftersom alla barn har rätt till likvärdigt stöd och likvärdiga myndighetsinsatser. Utredningen föreslår därför att det bör göras en översyn av barnahusens verksamhet.

Utskottet anser att det så långt som det är möjligt ska undvikas att ett barn slussas runt mellan flera olika myndigheter och att barnet inte ska behöva upprepa sin historia för flera olika personer. Barnahus är ett bra exempel på en trygg och barnvänlig miljö där barn som misstänks vara utsatta för övergrepp är i centrum för utredningsprocessen. Det är ytterst viktigt att alla barn som behöver får tillgång till denna verksamhet och att insatserna håller lika god kvalitet och är likvärdiga över hela landet. Utskottet anser därför att regeringen ska ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna. Mot den bakgrunden tillstyrker utskottet motionerna 2019/20:142 yrkande 5, 2019/20:1534 (MP) yrkandena 1, 2 och 5, 2019/20:2121 (M), 2019/20:2447 (MP) yrkandena 3 och 8, 2019/20:3293 (KD) yrkande 76 och 2019/20:3359 (L) yrkande 8 och föreslår att yrkande 6 i motion 2019/20:142 (V) och motion 2019/20:1051 (S) bifalls delvis.

Utskottet anser vidare att det inte framkommit något som ger skäl att ställa sig bakom motion 2019/20:3293 (KD) yrkande 77 om att sekretesslagstiftningen bör förändras så att berörda myndigheter inom barnahusen kan samarbeta utan hinder av sekretess. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Utredningen Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord (SOU 2019:32) behandlar de frågor som begärs i motion 2019/20:434 (C), 2019/20:3293 (KD) yrkande 78 och i motion 2018/19:3345 yrkande 23 och det saknas därför skäl för utskottet att nu ställa sig bakom motionsyrkandena. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att det inte finns skäl att ställa sig bakom förslaget i motion 2019/20:3359 (L) yrkande 7 om att stärka allmänhetens kunskap om hur vuxna kan anmäla kränkande bilder och filmer av övergrepp mot barn. Motionsyrkandet avstyrks.

Statistik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om kartläggning av sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om en fördjupad kartläggning av brottsligheten i skolorna respektive om kartläggning av sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och jihadism.

Jämför reservation 30 (S, C, V, MP) och 31 (M, KD, L).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5 begärs en bred kartläggning av sexualbrotten som bl.a. ska omfatta vilka som begår brotten. En sådan kartläggning ska omfatta både brottslighetens karaktär, var och i vilka sammanhang brotten begås, men också vilka som begår brotten och vilka som är brottsoffer.

I kommittémotion 2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 12 begärs att Brottsförebyggande rådet (Brå) ska ges i uppdrag att genomföra en fördjupad kartläggning av brottsligheten i skolorna.

I motion 2019/20:3277 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 1 begärs att Brå ges i uppdrag att vidare kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och jihadism.

Bakgrund

Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet ansvarar för den officiella kriminalstatistiken i Sverige. Kriminalstatistiken indelas i statistikområdena anmälda brott, handlagda brott, personer misstänkta för brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Brå producerar även statistik som bygger på enkätundersökningar och annan särskild datainsamling, som Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och den s.k. hatbrottsstatistiken.

Statistiken över anmälda brott redovisas för hela landet och per region, vanligtvis där brotten anmäls, samt per kommun där brottet har begåtts. Sedan den 1 januari 2015 är Polismyndigheten indelad i sju polisregioner, i stället för de tidigare 21 länspolismyndigheterna. Dessa sju polisregioner har helhetsansvar för polisverksamheten inom ett angett geografiskt område. Från och med 2015 redovisas brottsstatistiken efter de sju regionerna i stället för efter län.

Pågående arbete m.m.

Utvecklingen av utsatthet för sexualbrott

Brå fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att belysa orsakerna till ökningarna av anmälda och självrapporterade sexualbrott sedan 2005. I uppdraget ingick att i möjligaste mån uppskatta sexualbrottslighetens faktiska utveckling och hur den självrapporterade utsattheten förhåller sig till de polisanmälda brotten och den faktiska brottsligheten. I uppdraget ingick också att utifrån data om upplevd utsatthet och anmälda brott analysera om ökningarna gäller särskilda typer av sexualbrott, tillvägagångssätt, situationer eller utsatta personer, och i den mån det är möjligt gruppen gärningspersoner. Uppdraget redovisades i maj 2019 genom rapporten Indikatorer på sexualbrottsutvecklingen 2005–2017 (rapport 2019:5).

I regleringsbrevet för 2020 har Brå fått i uppdrag att följa upp och analysera lagtillämpningen av våldtäktsbrottet efter de lagändringar som infördes den 1 juli 2018. I uppdraget ingår att i relation till tidigare nivåer analysera utvecklingen av anmälningar, åtal och fällande domar. Centralt i uppdraget är att analysera om lagstiftningens intentioner tycks ha realiserats genom att vissa typer av fall som tidigare inte gick till åtal och fällande dom som våldtäkt nu gör det. I det ingår också att uppmärksamma eventuella tolkningssvårigheter och bevisproblem. Brå ska även översiktligt redovisa vilka konsekvenser lagändringarna när det gäller våldtäkt har fått för fängelsestraffens längd. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2020 (Ju2019/04150/KRIM).

Brottslighet bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund

Någon särredovisning av vad de dömda och misstänkta har för ursprung förekommer inte i kriminalstatistiken. Brå presenterade däremot 2005 rapporten Brottslighet bland personer födda i Sverige och i utlandet (rapport 2005:17). Rapporten var en uppföljning av Brås rapport Invandrare och invandras barns brottslighet – En statistisk analys (rapport 1996:2).

Av verksamhetsplanen för Brottsförebyggande rådet för 2019 framgår följande.

Brå har tidigare genomfört studier om brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund. Den senast publicerade studien, från 2005, rörde en period som ligger förhållandevis långt bak i tiden (1997–2001). Mot bakgrund av detta kommer Brå att initiera ett projekt med huvudsyftet att undersöka andelen registrerade brottsmisstänkta i befolkningen, bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund. Projektet kommer också att beskriva utvecklingen över tid.

Under hösten 2018 inledde Brå arbetet med en kunskapsöversikt över tidigare nordisk forskning om brottslighet bland utrikesfödda. I oktober 2019 publicerades litteraturöversikten Nordiska studier om brottslighet bland personer med utländsk och inhemsk bakgrund.

Brå arbetar för närvarande med att genomföra en studie om registrerade misstankar om brott bland personer med inrikes respektive utrikes bakgrund. Studien kommer att innehålla liknande frågor som i myndighetens studie från

2005, men dess utformning kommer att göra det möjligt att följa utvecklingen över tid och även belysa fler frågor än i den tidigare studien. Undersökningen kommer att avse olika typer av brott, exempelvis våldsbrott, sexualbrott, däribland våldtäkt, samt olika typer av tillgreppsbrott. Resultaten är planerade att publiceras i början av 2021.

Skolundersökningen om brott

Brå publicerade i december 2018 rapporten Skolundersökningen om brott 2017 – Om utsatthet och delaktighet i brott (rapport 2018:15). Det övergripande syftet med Skolundersökningen om brott (SUB) är att beskriva hur vanligt det är att elever i årskurs nio uppger att de utsatts för vissa typer av brott, samt hur vanligt det är att de deltagit i olika typer av brott eller andra riskbeteenden. Sverige är ett av få europeiska länder som regelbundet har möjlighet att beskriva detta på annat sätt än enbart genom kriminalstatistik.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2018/19 behandlade och avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om en bred kartläggning av sexualbrotten (bet. 2018/19:JuU14 s. 87 f.). Utskottet konstaterade att Brå 2018 fick i uppdrag att belysa orsakerna till ökningarna av anmälda och självrapporterade sexualbrott sedan 2005. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att motionsyrkandet fick anses åtminstone delvis tillgodosett. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:182).

Vidare konstaterade utskottet att Brå nyligen hade publicerat en rapport om brottsligheten i skolorna. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att ett motionsyrkande om att ge Brå i uppdrag att genomföra en bred kartläggning av brottsligheten i skolorna fick anses åtminstone delvis tillgodosett. Utskottet avstyrkte därför yrkandet och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Avslutningsvis behandlade utskottet ett motionsyrkande om att ge Brå i uppdrag att kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet noterade att Socialstyrelsen hade haft i uppdrag att, inom ramen för uppdraget att stödja genomförande och uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (S2017/01221/JÄM), genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att motionen åtminstone delvis var tillgodosedd. Motionsyrkandet avstyrktes och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Med hänsyn till den stora ökning av personer som uppger att de utsatts för sexualbrott under de senaste åren anser utskottet att det finns anledning att göra en bred kartläggning av just sexualbrott. En sådan kartläggning ska omfatta både brottslighetens karaktär, var och i vilka sammanhang brotten

begås, men också vilka som begår brotten och vilka som är brottsoffer. Den typen av bred kartläggning som utskottet vill se bör kunna ligga till grund för såväl förändrad lagstiftning som utformning av informationsinsatser och andra åtgärder i syfte att förebygga brott. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motion 2019/20:3068 (M) yrkande 5.

Brå publicerade i december 2018 en rapport om brottsligheten i skolorna. Mot den bakgrunden ser utskottet inte nu något skäl för riksdagen att besluta om ett sådant tillkännagivande om en fördjupad kartläggning av brottsligheten i skolorna som begärs i motion 2019/20:3094 (M) yrkande 12. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom det tillkännagivande om kartläggning av sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och jihadism som begärs i motion 2019/20:3277 (-) yrkande 1. Även detta motionsyrkande avstyrks.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 21 motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Jämför särskilt yttrande 2 (SD), 3 (KD) och 4 (L).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se bilaga 2. Motionsyrkandena har behandlats i betänkande 2018/19:JuU14. Riksdagen avslög yrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet avstyrker de nu aktuella motionsyrkandena med hänvisning till detta.

Reservationer

1. **Brott mot personer med funktionsnedsättning, punkt 2 (L)**

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2742 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Utgångspunkten för Liberalernas funktionshinderpolitik är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Sverige ratificerade 2008. Konventionen syftar till att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning att ta del av de mänskliga rättigheter som tillkommer alla. Konventionen utgår från grundläggande principer om individuellt självbestämmande, icke-diskriminering, fullständigt och faktiskt deltagande och inkludering i samhället, lika möjligheter, tillgänglighet, jämställdhet samt rätten för barn med funktionsnedsättning att utveckla sina förmågor och bevara sin identitet. Artikel 16 i konventionen innebär att konventionsstaterna ska införa effektiv lagstiftning för att säkerställa att våld och övergrepp mot personer med funktionsnedsättning identifieras, utreds och lagförs.

Att personer med funktionsnedsättning är måltavlor för ideologiskt motiverade brott är ett faktum. Den s.k. straffskärpningsparagrafen i brottsbalken innebär bl.a. att straffvärdet blir högre för brott som begås för att kränka offret på grund av hans eller hennes tillhörighet till viss grupp. Denna paragraf behöver breddas så att den uttryckligen omfattar brott som begås för att kränka personer med funktionsnedsättning. Samtidigt behöver kunskapen om utbredningen av hatbrott mot personer med funktionsnedsättning öka. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det jag nu anför.

2. Brott mot äldre, punkt 3 (S, V, MP)

av Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S) och Jörgen Hellman (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:2592 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M),

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 6 och

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11.

Ställningstagande

Våld mot äldre omfattas av regeringens nationella strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Vidare har Brå undersökt problemet med brott mot äldre och diskuterat brottsförebyggande och trygghetsskapande initiativ. Således är frågan uppmärksamrad och det pågår arbete på området. Mot den bakgrunden saknas det enligt vår mening anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

3. Sekretessbrytande regel i offentlighets- och sekretesslagen, punkt 5 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Hedin (C), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Arman Teimouri (L) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att samhället använder sina samlade resurser för att förhindra brott i nära relationer. Därför vill vi införa en ny sekretessbrytande regel i offentlighets- och sekretesslagen som innebär att socialtjänsten samt hälso- och sjukvården ska kunna lämna uppgifter om enskilda till polisen för att förebygga framtida brott. Socialtjänsten samt hälso- och sjukvården ska

själva efter en samlad bedömning avgöra om det är lämpligt att sekretessen bryts. Socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska inte ha en skyldighet att delge polisen uppgifter i dessa fall och polisen ska inte ha någon möjlighet att kräva uppgifter av myndigheterna. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu anfört.

4. Skärpta straff för att motverka människohandel, punkt 8 (SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:46 av Magnus Jacobsson (KD),
2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 21,
2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 23 och
2019/20:2734 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

En av den internationella brottslighetens främsta inkomstkällor är människo-smuggling. Varje år kidnappas eller luras tusentals barn, kvinnor och män in i olika former av modernt slaveri, lockade med pengar och löften om en bättre framtid. Många tror sig ha kommit till en bättre del av världen med möjlighet till jobb, vård och att vara en del av ett fungerande samhälle. Men i stället för en ljus framtid möts man av den organiserade brottsligheten som hanterar en som en handelsvara. Prostitution, bordellverksamhet, organförsäljning, slavarbete och kriminalitet blir en del av verkligheten. Denna organiserade verksamhet finns i varje land och även inom EU är problemet stort.

De som bedriver denna verksamhet blir allt skickligare och mer erfarna, och företeelsen tycks bli allt vanligare. Ett stort problem för det svenska rättsväsendet är att det är svårt att få människohandlare dömda och ännu svårare att få dem dömda med stränga straffpåföljder. Regeringen bör därför dels skärpa straffet för människohandel, dels utreda huruvida bestämmelsen kan utformas mer ändamålsenligt.

5. Polisens arbete mot människohandel m.m., punkt 9 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 46.

Ställningstagande

Gatuprostitutionen i Sverige har halverats sedan sexköpslagen infördes 1999, men det saknas ännu tillräckligt skydd, exitprogram, rehabilitering och återanpassning för kvinnor och flickor som befinner sig i prostitution, som vill lämna prostitution och som befinner sig i riskzonen för prostitution. Insatser behöver riktas mot särskilt utsatta grupper och det behövs bättre information om sexköpslagen i Sverige och internationellt. Arbetet med människohandel, koppleri och sexköp behöver prioriteras av polisen så att fler fall upptäcks och lagförs.

6. Nationell strategi mot människohandel, punkt 10 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna 2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 30 och 2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Under lång tid har Polismyndighetens nationella operativa avdelnings underrättelsetjänst i samverkan med socialsekreterare från polisens prostitutionsgrupp i Stockholm arbetat genom att leta upp unga personer på internetforum och erbjuda stöd och hjälp samt att upptäcka om brott, t.ex. köp av sexuell handling, har begåtts och i så fall inleda förundersökning för att lagföra förövarna. Deras arbete måste stärkas och underlättas genom att

parallellt med kartläggning och kunskapsinhämtning upprätta en ny nationell strategi mot sexuellt utnyttjande mot ersättning och människohandel med barn.

Av GRETA¹ rapport från 2018 framgår att man är positiv till att upprätta ett nationellt stödprogram för personer som fallit offer för människohandel och inrätta specialiserade polisenheter för bekämpning av människohandel. Polis och andra relevanta aktörer i Sverige uppmanas till en mer proaktiv strategi för att identifiera potentiella offer för människohandel. Samtliga dessa delar måste även innefatta ett barnrättsperspektiv, särskild ansträngning bör riktas mot att identifiera och stötta barn som offer för människohandel. Detta arbete bör bli en del av den nationella strategi jag föreslår ovan.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det jag nu har anfört.

7. Nationellt center för försvunna och utnyttjade barn, punkt 11 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 32.

Ställningstagande

Det förekommer att barn avviker från boenden där de placerats av samhället. Ju fler placeringar ett barn har bakom sig desto större är risken att barnet försvinner enligt internationell forskning. Barn som migrerat till Sverige är en särskild riskgrupp för försvinnanden. Vissa barn som migrerar till Sverige försvinner redan innan de sökt asyl eller på annat sätt gett sig till känna för myndigheterna, andra gör det senare. Barn som är försvunna lever i en mycket utsatt situation. Det är ett mycket hårt liv och många lever på gatan.

I dag finns inget samordnat system för att barn som försvinner ska uppmärksammas och i vissa fall letas ingen. I USA finns organisationen National center for missing and exploited children (NCMEC) som stöd för polis och socialtjänst såväl när barn försvinner som när de utsätts för övergrepp. Även Sverige bör inrätta en motsvarande funktion, och den institution, socialtjänst eller person som tagit över vården av ett barn bör bli skyldig att rapportera om ett barn försvinner både till polis och till ett sådant

¹ Europarådets expertorgan med ansvar för att övervaka genomförandet av Europarådets konvention om bekämpande av människohandel (Group of experts on action against trafficking in human beings, GRETA).

nationellt centrum inom ett dygn efter att barnet har försvunnit. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det jag nu har anfört.

8. Rättsväsendets arbete mot människohandel, punkt 12 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 33.

Ställningstagande

Det är mycket viktigt att barnperspektivet alltid finns närvarande i arbetet mot människohandel och sexhandel. Offrens utsatthet vid denna form av brottslighet är än större när det handlar om barn. Det behöver finnas god kunskap om kommersiell sexuell exploatering av barn i hela rättskedjan, från poliser och åklagare till domstolsväsendet. För att upptäcka och förebygga sexualbrott mot barn behöver även andra som arbetar med barn, exempelvis de inom socialtjänsten och skolhälsovården, höjd kunskap. Jag anser att det är viktigt att kunskapen om barns rättigheter och utsatthet för kommersiell sexuell exploatering förmedlas till alla som arbetar med barn, också till dem som i sin framtida profession kommer att möta och arbeta med barn. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det jag nu anfört.

9. Kartläggning av sexuellt utnyttjande av barn mot ersättning, punkt 13 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 3.

Ställningstagande

Det saknas i dag systematiska undersökningar om barns erfarenhet av människohandel genom sex mot ersättning. Den kunskapen behövs och ansvaret för den måste samordnas. Jag vill att en aktör ges ett övergripande nationellt ansvar för att kartlägga barns erfarenheter av sex mot ersättning. Med den kunskapen underlättas arbetet med att förhindra, lokalisera och identifiera att barn och unga blir sexuellt utnyttjade mot ersättning.

10. Förenkla utfärdandet av kontaktförbud, punkt 14 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att det är alldeles för svårt för utsatta kvinnor att få en ansökan om kontaktförbud beviljad mot en man som riskerar att utsätta henne för kvinnovåld. Som ett resultat av detta får en stor del av alla som ansöker om kontaktförbud avslag. Kontaktförbudet har ett viktigt signalvärde, som dock går förlorat när en så stor andel av ansökningarna inte går igenom. Än värre än den låga andelen beviljade ansökningar är att skillnaderna är geografiskt markanta. Beroende på var en ansökan om kontaktförbud lämnas in kan risken att få avslag dubblas och mer därtill. Vi vill att lagstiftningen ska ändras så att det blir betydligt lättare än i dag för utsatta kvinnor att få kontaktförbud utfärdade. När detta görs vill vi även att lagstiftningen utformas så att sannolikheten att få en ansökan om kontaktförbud beviljad blir mer rättssäker och att regelverket får en mer enhetlig tillämpning över landet. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

11. Skärpt straff för överträdelse av kontaktförbud, punkt 15 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Straffet för att bryta mot ett kontaktförbud av normalgraden är böter eller fängelse i högst ett år. För att kontaktförbudet ska ge resultat krävs det att straffet blir så pass kännbart att få vill riskera att överträda det. Vid sidan av att det ska bli lättare för kvinnor att få kontaktförbud utfärdade vill vi därför även att straffet för överträdelse skärps genom att minimistrafvet sätts till fängelse i enlighet med vad utredningen Våld i nära relationer (SOU 2014:49) föreslår.

Ansvarsfriheten vid ringa fall av överträdelse har vid tillfällena visat sig vara problematisk. Vi anser därför att det även på denna punkt är rimligt att följa utredningens förslag så att den som överträder ett kontaktförbud av ringa fall döms till böter, förutsatt att kontakten inte kan anses vara klart ursäktlig.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

12. Kontaktförbud med elektronisk övervakning efter avtjänat fängelsestraff, punkt 17 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

För den som dömts för ett vålds- eller sexualbrott gentemot en närstående finns det med nuvarande och föreslagen lagstiftning ingen möjlighet att utfärda ett kontaktförbud med elektronisk övervakning vid frisläppandet, även om hotbilden är stor. Vi anser därför att det behövs kompletterande lagstiftning som möjliggör detta för att säkerställa att den som blivit utsatt för ett brott ska kunna känna sig trygg. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

13. Ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning, punkt 18 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 och

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 23.

Ställningstagande

För att ett kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna beslutas måste gärningsmannen i dag först bryta mot ett utfärdat kontaktförbud utan elektronisk övervakning. Det vill vi förändra. Brottsutsatta kvinnor ska inte behöva vänta på att ett kontaktförbud bryts innan ett kontaktförbud med elektronisk övervakning beslutas. Beslutet om huruvida ett kontaktförbud ska förenas med elektronisk övervakning ska i stället utgå ifrån en riskbedömning i det enskilda fallet. Det vore både tryggare och mer effektivt. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

14. Skadeståndsnivåer, punkt 21 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 14,

2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 2 och

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Den som utsatts för brott ska alltid kunna räkna med ett starkt stöd. Den kränkning som brottsoffret utstått efter att ha utsatts för brott bör uppgraderas för att stå i bättre överensstämmelse med de etiska och sociala värderingar som är rådande i dag. Vi vill därför fördubbla nivån på den kränkingsersättning som de som utsatts för bl.a. sexualbrott kan få rätt till. En sådan förändring skulle dessutom på ett tydligare sätt markera att det som brottsoffret utsatts för utgör en överträdelse av brottsoffrets rätt till sin person och integritet. Det är därför positivt att regeringen nu tillsatt en utredning som bl.a. fått i uppdrag att ta ställning till i vilken utsträckning nivåerna på kränkingsersättning bör höjas och hur detta bör åstadkommas. Det är emellertid viktigt att detta arbete också leder fram till en höjd nivå i enlighet med vad vi här anfört.

15. Kränkingsersättning till anhöriga, punkt 22 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 37.

Ställningstagande

Skadestånds- och ersättningsfrågor i samband med brott har diskuterats vid flera tillfällen, senast i samband med att en av föräldrarna till en flicka som dog i terrordådet på Drottninggatan i Stockholm tillerkändes ersättning för sveda och värk, men vägrades kränkingsersättning av tingsrätten. Domen har överklagats.

Jag anser att närstående till en person som blir våldsdödad måste anses vara berättigade till ersättning för den upprördhet, sorg, maktlöshet och kränkning av sinnesfriden som någon kan känna om en nära anhörig har dödat genom brott mot dennes person. Man bör därför utreda en möjlighet att införa en bestämmelse i skadeståndslagen som ger anhöriga till våldsdödade rätt till kränkingsersättning.

Det är därför positivt att regeringen nu tillsatt en utredning som bl.a. fått i uppdrag att ta ställning till hur efterlevande anhörigas rätt till ideellt skadestånd kan stärkas. Det är emellertid viktigt att detta arbete också leder fram till att en sådan möjlighet införs.

16. Implementering av brottsofferdirektivet, punkt 23 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:142 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt artikel 18 i EU:s brottsofferdirektiv ställs krav på att medlemsstaterna ska begränsa risken för sekundär och upprepad viktimisering vid bl.a. myndighetskontakt, krav som jag anser att Sverige inte uppfyller. Den tid det tar för brottsoffer och deras anhöriga att få kontakt med en kommunal stödinsats varierar och skiftar kraftigt över landet.

Jag ser även allvarligt på att antalet brottsoffer som får stöd från Brottsofferjouren (BOJ) sedan Polismyndighetens omorganisation 2015 har minskat kraftigt. Det beror på att antalet förmedlade ärenden från polisen till BOJ har sjunkit. På flera håll fungerar polisens förmedling bra, men ambitionsnivån och förutsättningarna måste generellt sett höjas för att alla brottsutsatta ska ha lika goda möjligheter till stöd oavsett var i landet de bor. Enligt 13 a § förundersökningskungörelsen ska polisen bl.a. informera ett brottsoffer om vilka myndigheter, organisationer och andra som kan lämna stöd, hjälp och vård. Skrivningen kan uppfattas som att det är frivilligt för polisen att förmedla kontakten men artikel 8 i EU:s brottsofferdirektiv tydliggör att det inte är en frivillig uppgift.

En annan allvarlig brist är bristen på skyddade boenden och riskbedömningen för ärenden där hbtq-personer söker skydd hos socialtjänst. Insatserna för hbtq-personer behöver utökas och målgruppen måste inkluderas i fler begrepp, såsom partnervåld och hedersrelaterat våld.

Mot denna bakgrund bör regeringen ta ett helhetsgrepp om frågan om hur EU:s brottsofferdirektiv på bästa sätt ska implementeras och följas i Sverige.

17. Stärkt brottsofferperspektiv, punkt 25 (M, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Arman Teimouri (L) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 27.

Ställningstagande

Brottsofferperspektivet behöver stärkas i svenskt rättsväsende. Den som har utsatts för brott ska alltid kunna räkna med ett starkt stöd från samhället. Bakom varje polisanmälan finns, typiskt sett, någon som har utsatts för våld eller hot eller en kränkning av något slag. Någon kan ha drabbats av fysiska såväl som psykiska skador som tar tid att bearbeta och återhämta sig från. Andra lider av såväl praktiska som ekonomiska problem. Det är många som drabbas av ett brott: dels den som utsätts, dels anhöriga och vänner till offret. Detsamma gäller gärningsmännens familjer som hamnar i en utsatt situation. Ibland finns det även barn med i bilden. I de fall brott inte kan förebyggas måste samhällets resurser rikta in sig på att minska brottets skadeverkningar och att hjälpa brottsdrabbade. Ekonomisk ersättning är en viktig del i detta arbete. Därför är det angeläget att systemen med kränkingsersättning och brottsskadeersättning fungerar väl. Det bästa vore att kunna säkerställa att människor inte utsätts för brott. Men när det ändå inträffar, måste samhället bistå med stöd och hjälp. Det kan handla om allt från att få tillräcklig information till att få skadestånd.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu anfört.

18. Polisens återkoppling, punkt 26 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Hedin (C), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Arman Teimouri (L) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 31.

Ställningstagande

Den som utsatts för ett brott ska få den information som behövs med anledning av brottet samt om vilket stöd som finns tillgängligt. Polisen har redan i dag en viss skyldighet att bistå med information, men vi ser ett behov av att ytterligare förbättra informationen och ge tydligare återkoppling om utredningen. Om en förundersökning läggs ner ska polisen tydligt redogöra för vilka åtgärder som vidtagits och motiven till att ärendet läggs ner.

19. Brottsoffer vid allvarliga brott, punkt 27 (M, C)

av Johan Hedin (C), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 36.

Ställningstagande

En grundläggande princip är att den som utsatts för brott både ska ha rätt och möjlighet att få bättre information från rättsväsendet. Det måste också finnas professionell personal som kan ta hand om brottsoffret om det behövs. Jag vill också att en översyn ska göras över hur offer för grov brottslighet, och anhöriga till våldsdödade, kan få stöd när en gärningsperson får permissioner eller friges. Åtgärder bör också vidtas för att tillse att gärningsmän inte kommer undan sitt skadeståndsansvar.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu anför.

20. Polisens brottsofferstödjande och brottsförebyggande arbete, punkt 28 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 5 och 10.

Ställningstagande

Vi vill att det ska finnas en brottsofferstödjande person i varje lokalpolisområde. Den som anmäler ett brott kan på så sätt tidigt få hjälp och stöd. Brottsofferstödjaren bör helst vara en person från brottsofferjouren eller någon annan förening, men det kan också vara en socialsekreterare från kommunen. Polismyndigheten i Uppsala län var först i landet med en enhet med fokus enbart på brottsoffren. Brottsofferenheten startade 2003 och består till hälften av poliser och till hälften av civila, bl.a. psykologer, jurister och kriminologer. Syftet med enheten är att utveckla hela myndighetens brottsofferstödjande och brottsförebyggande arbete samt att utveckla alla anställdas arbete i dessa frågor. Det handlar bl.a. om att utveckla samverkansformer, finna rutiner, bedriva utbildning samt att genomföra kartläggningar och utvärderingar. Relativt små förändringar i polisens arbetssätt kan göra stor skillnad för att brottsoffret ska orka medverka i en utredning. Exempelvis kan polisen hålla förhör hemma hos den utsatta. Varje polisman har ett viktigt ansvar i det brottsofferstödjande arbetet. I Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning 2016 framkommer att betydligt fler är nöjda med polisens bemötande och tillgänglighet än med den information som de fått om ärendet och med polisens effektivitet vad gäller förmågan att utreda brottet.

Vi vill att den som utsatts för ett brott automatiskt ska kontaktas av polisen efter tre månader. Under riksdagsåret 2015/16 tillkännagav riksdagen för regeringen att regeringen ska återkomma till riksdagen med en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra brottsutredningen, uppföljningen och återkopplingen till brottsoffer. Regeringen har återkommit med en redogörelse i skrivelse 2016/17:75. Regeringen hänvisar till ändringar i förundersökningskungörelsen (1947:948) som bl.a. innebär en stärkt informationsskyldighet till målsäganden generellt under förundersökningen, t.ex. med information om den fortsatta handläggningen av ärendet. De har också gett ett uppdrag till Brottsoffermyndigheten om digital information och anser därmed punkten slutbehandlad. Uppdraget redovisades den 31 maj 2017, men få av de rekommendationer som Brottsoffermyndigheten kommer med är genomförda. Till exempel är varken polisen, kriminalvården eller domstolarna anslutna till tjänsten Mina meddelanden, trots att andra myndigheter som behandlar känslig information, som Socialstyrelsen, Kronofogden och Migrationsverket är det. Inte heller har Brottsoffermyndigheten fått i uppdrag att verka för att information till brottsutsatta som presenteras på rättsväsendets webbplatser blir mer likformig och omfattar en beskrivning av hela rättsprocessen eller att ta fram myndighetsgemensam webbinformation riktad till brottsutsatta i regleringsbrevet för 2018. Regeringen har helt enkelt gett

myndigheten ett uppdrag vars rekommendationer de sedan valt att strunta i. Dessa bör snarast följas upp.

Vi menar att den som polisanmält ett brott ska erbjudas rutinmässig kontakt med en brottsofferstödjare. Det är inte säkert att det är direkt efter brottet som den drabbade känner att hon eller han behöver stöd. Därför bör den som polisanmält kontaktas efter tre månader och få återkoppling om vad som hänt med utredningen och återigen få information om möjligheten att träffa en brottsofferstödjare. Polisen behöver bli bättre på att lämna information om vad som händer med utredningen av brottet och vilka åtgärder som vidtagits med anledning av anmälan. Om polis och åklagare avstår från att utreda brottet bör brottsoffret få information om varför detta inte har gjorts. Till följd av riksdagens tillkännagivande gav regeringen under 2016 Brottsoffermyndigheten i uppdrag att kartlägga brottsutsattas behov av stöd under brottmålsprocessen och analysera i vilken utsträckning dessa behov kan tillgodoses genom digitaliseringens möjligheter. Uppdraget redovisades i maj 2017. Resultatet från Brottsoffermyndighetens kartläggning visar att brottsoffer haft svårt att ta till sig information och att de upplevt att de inte fick den information som de behövde vid det aktuella tillfället. I efterhand har det dock visat sig att de fått informationen, men i en standardiserad form. En viktig slutsats, enligt Brottsoffermyndighetens generaldirektör, var att brottsoffer även kan få för mycket information och att informationen inte alltid är relevant i det enskilda fallet. Informationen behöver därför struktureras och anpassas.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu anför.

21. Ökad trygghet för de som utsätts för våld i nära relation, punkt 29 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 50 och 52.

Ställningstagande

De som i sin yrkesroll kan tänkas komma i kontakt med människor som utsätts för våld i nära relationer måste ha grundläggande kunskaper och förståelse t.ex. för den normaliseringsprocess som kan ske. Det behövs löpande utbildningsinsatser som säkerställer att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare och andra anställda vid skolor har kunskap om och aktivt arbetar mot sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar. Det

behövs också mer spetskunskap hos sjukvårdspersonal om sexuella övergrepp. Trots de stora insatser som görs frivilligt inom tjej- och kvinnojourerna går många av dessa på knäna. För att de som polisanmäler våld i nära relation ska kunna känna sig trygga vill vi också att anmälaren ska få brottsofferstöd inom ett dygn från polisanmälan. Vi vill också att elektronisk fotboja ska kunna användas vid fler fall av kontaktförbud och att rutinerna för risk- och hotanalyser som görs hos polisen vid anmälan om våld i nära relationer, följt av handlingsplaner och stöd, ska ses över.

En grupp som är väldigt utsatt är de kvinnor som utsätts för våld efter att de har beviljats uppehållstillstånd i Sverige på grund av anknytning. Den så kallade tvåårsregeln vid anknytningsförhållanden i utlänningslagen föranleder att just många utländska kvinnor pressas att stanna kvar i en relation där misshandel förekommer. I Sverige har vi i teorin en nolltolerans mot våld när det gäller svenska kvinnor och kvinnor som har permanent uppehållstillstånd i Sverige, men en helt annan standard när det gäller kvinnor som kommer hit via anknytning under tillfälligt uppehållstillstånd. Nolltolerans ska gälla även för kvinnor som har beviljats uppehållstillstånd i Sverige på grund av anknytning.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu anfört.

22. Brottsofferjourer, punkt 30 (M)

av Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 30 och
bifaller delvis motion

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Brottsofferjourernas förutsättningar att hjälpa brottsutsatta är olika i olika delar av landet. Eftersom en stor del av arbetet utförs på ideell basis är de beroende av ekonomiskt stöd från kommunerna. Ett professionellt bemötande av alla brottsoffer är viktigt, oavsett var man bor. Vi vill därför verka för att likvärdigheten i stödet till brottsoffer ska förbättras över hela landet.

23. Brottsofferjourer, punkt 30 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 och
bifaller delvis motion

2019/20:2832 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 30.

Ställningstagande

De ideella organisationerna har stor betydelse för att förebygga våld, hjälpa dem som har utsatts för brott och vara ett stöd för personer som vill lämna kriminalitet och/eller missbruk. Det finns i dag 73 aktiva brottsofferjourer i Sverige, som genomförde 86 556 kontakter och åtgärder inom ramen för 29 493 ärenden i den brottsofferstödjande delen av verksamheten. Genom brottsofferjourerna kan offret få en ideell brottsofferstödjare. Brottsofferstödjaren kan exempelvis följa med vid rättegången. I alla landets tingsrätter finns det volontärer som, helt utan ersättning, ställer upp som stöd för målsägande och vittnen. De finns där för att informera och ge stöd åt den som känner sig rädd och orolig. Stödverksamheten finansieras i dag i huvudsak ur Brottsofferfonden och genom donationer från företag, men saknar helt finansiering från statens sida. Stödet till brottsoffer och vittnen i rättegångar är i dag underfinansierat. Det vore rimligt att staten gick in och finansierade en del. Vi vill öka statens finansiering av vittnesstödet. Brottsoffermyndigheten och Domstolsverket bör få i uppdrag att se över hur ett sådant ekonomiskt stöd ska vara utformat för att förbättra vittnesstödsverksamheten. Till stor del har det statliga stödet till den ideella sektorns arbete med brottsoffer utgjorts av projektbaserade pengar som utbetalats under begränsade tidsperioder. Staten har flera olika finansieringskanaler för det lokala brottsofferstödjande arbetet. Dels fördelas bidrag till centralorganisationerna Roks (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige) och Unizon (tidigare Sveriges Kvinno- och tjejjourers Riksförbund, SKR) via Socialstyrelsen, dels kan lokala kvinnojourer tillsammans med kommunen söka bidrag hos länsstyrelsen. För att skapa kontinuitet och långsiktighet i verksamheterna är det angeläget att stödet blir förutsägbart. Därför föreslås att statens bidrag till föreningar som verkar inom brottsoffersektorn ska fördelas direkt till de lokala verksamheterna av Brottsoffermyndigheten. Det statliga ekonomiska stödet till de lokala ideella brottsofferstödjande verksamheterna bör vara långsiktigt och inte projektbaserat.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu anför.

24. Forskning kring brottsoffer, punkt 31 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 12.

Ställningstagande

Den viktimologiska forskningen i Sverige ska stärkas. Forskning kring brottsoffer, även kallad viktimologisk forskning, pågår sedan 2002, då Brottsoffermyndigheten på regeringens uppdrag startade det första viktimologiska forskningsprogrammet i Sverige. I många länder är viktimologi i dag en väl etablerad akademisk disciplin, vilket ännu inte är fallet i Sverige. Undervisning om brottsoffer ges endast på ett fåtal ställen i grundutbildningarna och det finns få viktimologiska specialkurser tillgängliga. Den forskning som hittills bedrivits har huvudsakligen varit av kartläggande natur och den behöver fördjupas. Man kan ännu inte finna någon uttalad viktimologisk forskningsmiljö i Sverige, även om arbete pågår i den riktningen på några platser. Regeringen bör ge Brottsoffermyndigheten i uppdrag att utveckla den viktimologiska forskningen.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu anför.

25. Utredning om barns specifika behov, punkt 35 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:142 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 6 och
bifaller delvis motion
2019/20:1051 av Tomas Kronståhl m.fl. (S).

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör utreda hur barns specifika behov kopplat till förundersökning, rättsprocess, stöd- och skyddsåtgärder m.m. bättre kan tillgodoses och föreslå förbättringsåtgärder på området.

26. Sekretess som försvårar barnhusens verksamhet, punkt 36 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 77.

Ställningstagande

Barnahus finns på många platser i landet men de fungerar olika bra. Inte minst när det gäller tolkningen av respektive myndighets sekretesslagstiftning. Vissa barnahus verkar ha löst sekretessfrågan på ett funktionellt sätt medan andra barnahus tolkar sekretessreglerna på ett mer bokstavsbundet sätt vilket riskerar att samarbetet mellan de olika parterna inte kan fungera på avsett sätt. För att komma till rätta med detta måste regeringen snarast inleda en översyn av sekretesslagstiftningen som säkerställer att de olika parterna i barnhusen kan samarbeta fullt ut för den unges skull. En förändring av sekretesslagstiftningen skulle också vara välkommen på fler områden där olika myndigheter samverkar kring barn, som exempelvis riskerar att hamna i kriminalitet.

27. Barn som bevittnar våld, punkt 38 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 78 och avslår motionerna 2019/20:434 av Sofia Nilsson (C) och

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 23.

Ställningstagande

Även då barnet inte har varit det primära offret för brottet så kan barnet i allra högsta grad vara ett offer. Särskilt när det gäller våld i hemmet. Barn som bevittnat våld i hemmet måste därför synliggöras i rättsprocessen på ett bättre sätt. Uppgifter om barnets namn, personnummer och var det befunnit sig under misshandeln redogörs inte alltid i dag, vilket gör det svårt att hjälpa barnet. Barnet betraktas därmed inte som en egen person med egna rättigheter i målet.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu anför.

28. Barn som bevittnar våld, punkt 38 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:434 av Sofia Nilsson (C) och

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 23 och
avslår motion

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 78.

Ställningstagande

När barn bevittnar våld är det en av de största riskfaktorerna för att även barnet ska utsättas för misshandel. Trots kunskap om detta utreds alltför sällan barnets situation när en vårdnadshavare misstänks ha utsatts för våld av den andra vårdnadshavaren. Socialtjänstlagen pekar på socialtjänstens särskilda ansvar för att ge stöd och hjälp åt de kvinnor som är eller har varit utsatta för våld samt att vara uppmärksamma på att barnet kan behöva stöd och hjälp. Vi menar att regelverket bör förtydligas för att säkerställa dels att barnet alltid får komma till tals, dels att barnet får rätt stöd i samband med anmälningar om våld i nära relationer. Barn som upplevt våld ska ses och behandlas som brottsoffer och därmed bli målsägare. Förutom att barnet får rätt till ett eget målsägarbiträde innebär det också att barnet kan höras även om vårdnadshavaren motsätter sig det.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu anför.

29. Kunskapslyft, punkt 39 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

Kunskap är en nyckel när det gäller arbetet mot människohandel med barn och exploatering av barn. Jag anser att det är viktigt att stärka allmänhetens kunskap om hur vuxna kan anmäla kränkande bilder och filmer av övergrepp mot barn.

30. Kartläggning av sexualbrotten, punkt 40 (S, C, V, MP)

av Johan Hedin (C), Karolina Skog (MP), Hanna Gunnarsson (V), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S) och Jörgen Hellman (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion
2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Brå fick 2018 i uppdrag att belysa orsakerna till ökningarna av anmälda och självrapporterade sexualbrott sedan 2005. Uppdraget redovisades i maj 2019. Brå har även fått i uppdrag att följa upp och analysera lagtillämpningen av våldtäktsbrottet efter de lagändringar som infördes den 1 juli 2018. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2020. Mot denna bakgrund saknas det enligt vår mening anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

31. Kartläggning av brottsligheten i skolorna, punkt 41 (M, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Arman Teimouri (L) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

Åren 2012–2016 nästan fördubblades anmälningarna till Arbetsmiljöverket om fysiskt våld i grund- och gymnasieskolan – från 230 till 425. Och ökningen har fortsatt under de senaste åren. Enligt Arbetsmiljöverket verkar trenden i skolan följa den allmänna utvecklingen när det gäller anmälningar om hot och våld i övriga arbetslivet.

Brå presenterar återkommande rapporten Skolundersökningen om brott. Rapporten genomförs ungefär vart tredje år och senaste upplagan presenterades 2018. Undersökningen analyserar självdeklarerade uppgifter från elever i årskurs nio om deras utsatthet för brott samt delaktighet i brott och andra riskbeteenden. Mer än hälften av alla elever anger att de under de tolv senaste månaderna utsatts för brott. Givet att skolan är elevernas arbetsplats är detta en helt oacceptabel verklighet och siffra. Det finns troligtvis få yrkesgrupper i arbetslivet som är i närheten av dessa siffror.

Det går inte att veta om det rör sig om en ökad benägenhet att anmäla eller om våldet har ökat. Därtill kommer att omkring hälften av alla skolungdomar i 15-årsåldern uppger att de utsatts för brott – de allra flesta i skolmiljön, vilket framkommer i Brås rapport. Mot denna bakgrund finns det anledning att ge Brå i uppdrag att genomföra en både bredare och fördjupad kartläggning av brottsligheten i skolorna.

Särskilda yttranden

1. Ökad användning av kontaktförbud med elektronisk övervakning, punkt 18 (L)

Arman Teimouri (L) anför:

Det behövs tydliga skärpningar av lagstiftningen om kontaktförbud. De förändringar som gjorts på senare år har visserligen varit steg åt rätt håll men är helt otillräckliga.

Jag anser att hotbilda-bedömningen alltid ska vara vägledande, och om den ger vid handen att det finns skäl för elektronisk övervakning bör detta vara möjligt även vid kontaktförbud av normalgraden. Kontaktförbud med elektronisk övervakning ska även kunna beslutas som en förstahandsåtgärd om hotbilden talar för detta. Vidare bör straffskalan för brott mot kontaktförbud utan elektronisk övervakning skärpas och området för kontaktförbudet utökas. Brottsoffrets rätt till en skyddad zon måste gå före gärningsmannens rörelsefrihet.

Som en följd av januariavtalet har regeringen i juli 2019 tillsatt en utredning om hedersrelaterat våld och förtryck, som även fått i uppdrag att se över lagstiftningen om kontaktförbud. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2020. Av respekt för den pågående utredningen väljer jag här att inte lägga något formellt yrkande men jag kommer att noggrant följa utredningens arbete och frågans fortsatta handläggning.

2. Motioner som bereds förenklad, punkt 43 (SD)

David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i den aktuella kommittémotionen men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklad, punkt 43 (KD)

Andreas Carlson (KD) och Camilla Brodin (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklad, punkt 43 (L)

Arman Teimouri (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella partimotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:46 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att skärpa straffen för trafficking och människosmuggling och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:98 av Ebba Hermansson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en haverikommission vid varje fall av dödligt kvinnovåld och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:131 av Désirée Pethrus (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas i syfte att se över porrindustrins skadeverkningar i enlighet med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:142 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta ett helhetsgrepp kring frågan om hur EU:s brottsofferdirektiv på bästa sätt ska implementeras och följas i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur barns specifika behov kopplat till förundersökning, rättsprocess, stöd- och skyddsåtgärder m.m. bättre kan tillgodoses och föreslå förbättringsåtgärder på området och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:203 av Niels Paarup-Petersen (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:434 av Sofia Nilsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsbalken bör ändras så att ett barn som bevittnar våld mellan närstående vuxna betraktas som ett självständigt brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:508 av Daniel Bäckström och Mikael Larsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om system mot telefonbedrägerier och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:554 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om verktyg för att bekämpa trafficking och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:721 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av rutinerna för utbetalning av skadestånd till yrkeskriminella och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:823 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla utfärdandet av kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för överträdelse av kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ringa överträdelse av kontaktförbud och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontaktförbud med elektronisk övervakning för gärningsmän dömda för vålds- och sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda skadestånd för kvinnovåldsbrott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:890 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att tillåta försäljning av pepparsprej för personskydd i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1016 av Sten Bergheden (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att ta fram en handlingsplan för hur man ska bekämpa den olagliga arbetskraften och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att studera hur andra länder i EU har löst problem med olaglig arbetskraft och vad man vidtagit för åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1051 av Tomas Kronståhl m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av barnkompetens och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1316 av Marléne Lund Kopparklint och Sofia Westergren (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning om det solidariska betalningsansvaret gällande skadestånd bör tillsättas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1455 av Maria Stockhaus m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre samordning mellan myndigheter när det gäller bortförda barn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utökat konsulärt uppdrag och integreringsrådgivare på vissa utvalda ambassader och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1534 av Annika Hirvonen Falk och Pernilla Stålhammar (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utifrån gjord utvärdering återkomma med förslag till förbättring och förstärkning av barnhusen och minska den ojämlika tillgång för barn i landet som tillhör målgruppen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utökat antal barnahus och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra barnhusens målgrupp och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2121 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärda bristerna i utvärdering av barnahus och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2122 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör instruera myndigheter att i fler fall än i dag använda sin lagliga rätt att rikta skadeståndsanspråk och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2343 av Elin Gustafsson och Carina Ohlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur porrens skadeverkningar kan begränsas och därmed bidra till ökad folkhälsa och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2354 av Karin Enström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna för anhöriga till brottsoffer att få ersättning på grund av avspärningar eller andra tvångsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2447 av Pernilla Stålhammar och Annika Hirvonen Falk (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att barn ska få ökad kunskap om barnpornografibrott och sexuella övergrepp och hur förövare går till väga och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av mycket enkla sätt för unga att anmäla sexuella ofredanden och övergrepp och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vård och stöd till barn som varit utsatta för sexuella övergrepp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att verksamheten Preventell kan vidareutvecklas och göras mer känd och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild och offensiv handlingsplan behöver tas fram när det gäller övergrepp på barn som sprids via bilder och på nätet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målbilden att varje barn som förekommer i barnpornografibrott ska bli identifierad och räddad från sin situation samt erbjudas behandling och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att unga som begår sexuella övergrepp tydligt ska kunna få hjälp via barnhusen och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2497 av Cecilia Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om intäkter från polisens stöldgodsförsäljning kan gå till Brottsofferfonden och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2592 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa straffen för brott som är riktade mot äldre och särskilt utsatta personer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2689 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla jobbsökande till samtliga yrken inom vilka man kontinuerligt arbetar med barn obligatoriskt ska registerkontrolleras när det gäller tidigare sexualbrottsbelastningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga arbetssökande som har dömts för sexualbrott mot barn eller för allvarliga sexualbrott mot vuxna alltid ska nekas anställning i yrken inom vilka man kontinuerligt handskas med barn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:2728 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om människosmuggling och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2734 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffet för människosmuggling och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2742 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bredda den s.k. straffskärpningsparagrafen i brottsbalken vad gäller brott riktade mot personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det juridiska skyddet för ofödda barn från vecka 22 och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2826 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontaktförbud i gemensam bostad och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2832 av Ulf KristerSSon m.fl. (M):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka brottsofferperspektivet i svenskt rättsväsen och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödet till brottsoffer bör vara likvärdigt över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkopplingen från polis till brottsoffer bör vara tydlig och noggrann och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3028 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att uppmärksamma aleviternas vardag och de svårigheter de möter i Sverige och i Turkiet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3061 av Johan Forssell m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendet ska se särskilt allvarligt på brott mot äldre och andra som kan ha svårt att värja sig mot brott och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3064 av Johan Forssell m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontaktförbud med fotboja ska användas i fler fall och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny sekretessbrytande regel ska införas för att fler fall av våld i nära relationer ska förebyggas och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3068 av Johan Forssell m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skadestånden för de som utsatts för ett sexualbrott bör höjas avsevärt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bred kartläggning av sexualbrotten som bl.a. ska omfatta vilka som begår brotten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3094 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Brå bör ges i uppdrag att genomföra en fördjupad kartläggning av brottsligheten i skolorna och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3189 av Mats Green m.fl. (M):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontaktförbud med fotboja ska användas i fler fall och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3191 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens arbete mot barnprostitution och människohandel och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3248 av Johan Hedin m.fl. (C):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till offer för allvarliga brott och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till kränkingsersättning och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hjälpa kvinnor i riskzonen för prostitution och att arbeta för att fler fall av sexköp lagförs och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad trygghet för personer som utsätts för våld i en nära relation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nolltolerans mot våld i nära relationer ska gälla alla som bor i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3277 av Amineh Kakabaveh (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Brottsförebyggande rådet i uppdrag att vidare kartlägga sambandet mellan hedersvåld, gängkriminalitet och jihadism och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3278 av Teres Lindberg m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendets hbtq-plus-kompetens ska säkerställas och vara hög i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett bättre förebyggande arbete och utredning av hatbrott mot hbtq-plus-personer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av utbildning om hatbrott och hbtq-plus-personers livssituation i polisutbildningen och Polismyndighetens utbildningsprogram, som

utbildning av ordningsvakter m.m., och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att myndighetsansvar utpekas för att följa forskning om hatbrott på hbtq-plus-fobisk grund och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnahus ska finnas tillgängliga över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sekretesslagstiftningen bör förändras så att berörda myndigheter inom barnhusen kan samarbeta utan hinder av sekretess, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att synliggöra barn i rättsprocessen samt barn som bevittnat våld i hemmet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som hör eller förhör barn ska ha särskild utbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn som upplevt våld i nära relationer bör ses och behandlas som brottsoffer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en ny nationell strategi mot människohandel med barn och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt center för att uppmärksamma barn som försvinner och som utnyttjas, motsvarande amerikanska National center for missing and exploited children, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättsväsendets arbete mot människohandel med barn och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Europasamarbetet mot människohandel med barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3348 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över det offentliga stödet till brottsofferjourer och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka avgiften till Brottsofferfonden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medling ska erbjudas oberoende av gärningsmannens ålder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en nationell samordnare för medling och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens arbetssätt, kunskapslyft för de som kommer i kontakt med brottsoffer samt information till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommuners skyldighet att finansiera brottsofferstöd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av skadeståndsnivåerna och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kunskapslyft och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvalitet i brottsofferstödet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredning, uppföljning och återkoppling till brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brott mot äldre och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om viktimologisk forskning och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stödcentrum för unga brottsoffer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3359 av Lina Nordquist m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge en aktör ansvar för att kartlägga barns erfarenheter av sex mot ersättning och för att förhindra, lokalisera och identifiera att barn och unga blir sexuellt utnyttjade mot ersättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en ny nationell strategi mot människohandel med barn och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka allmänhetens kunskap om hur vuxna kan anmäla kränkande bilder och filmer av övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta strategiskt placerade regionala barnhus som täcker hela landet och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
43. Motioner som bereds förenklad		
2019/20:890	Lars Beckman (M)	
2019/20:1016	Sten Bergheden (M)	2 och 4
2019/20:1316	Marléne Lund Kopparklint och Sofia Westergren (båda M)	
2019/20:1455	Maria Stockhaus m.fl. (M)	1 och 2
2019/20:2354	Karin Enström (M)	
2019/20:2497	Cecilia Widegren (M)	
2019/20:2689	Richard Jomshof m.fl. (SD)	1 och 2
2019/20:2797	Julia Kronlid m.fl. (SD)	20
2019/20:3191	Andreas Carlson m.fl. (KD)	15
2019/20:3345	Johan Pehrson m.fl. (L)	4 och 34
2019/20:3348	Andreas Carlson m.fl. (KD)	2–4, 6, 8, 9 och 16